

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΛΗ' • ΤΕΥΧΟΣ 362
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Χριστούγεννα 2019

Είναι γεγονός ότι οι έορτές της Αγίας μας Εκκλησίας είναι άφορμες άναβαππισμοϋ όλων μας. Άφορμές νά έμβαθύνουμε στά Μυστήρια τής Πίστεως μας ουσιαστικά έπαναπροσδιορίζοντας τή σχέση μας μέ τόν «Κύριο τής Δόξης», ό όποιος έσμικρύνθη έως κυοφορίας, γέννας σπαργάνων καί Φάτνης...

Σ' αύτήν τήν προσπάθεια αύτογνωσίας άπέναντι τοϋ Ύπερθέου, Θεανθρώπου Βρέφους είναι άδύνατον νά λησμονήσουμε καί νά μήν δοξολογήσουμε τόν Πανάγιο Θεό γιά τήν συγκινητική άγάπη καί τόν άγώνα όλων όσοι στέκονται φίλοι, συνδιάκονοι καί συγκυρηναίοι στά τρεμάμενα βήματα τής Έκκλησίας μας στά Έθνη τά μή γινώσκοντα τήν άλήθεια τοϋ μυστηρίου τής ποντοπόρου καί σωτηρίου Νηός τής Αγίας μας Έκκλησίας.

Έκ τής διακεκαυμένης γής τοϋ Καμερούν, εύχόμεθα θεία παρηγορία καί άναψυχή εις πάντας τούς «συνεργούς έν Κυρίω», άνωθεν βοήθεια εις όσα άγωνίζεσθε καί προσπαθείτε... έπούλωση καί ταχεία άνάρρωση όσων πληγών έπέθηκεν ό κόπος, τά άναπότρεπτα λάθη καί ή βάσανος τοϋ παρόντος βίου...

Καλές καρδιακές έορτές τοϋ Δωδεκαημέρου καί εύλογημένη ή νέα χρονιά.

Μετά τής έν Κυρίω άγάπης καί εύχών

† Ο Καμερούν Γρηγόριος

Ἄρχιμ. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος

Λίγο πρὶν τὸ μεγάλο ξεκίνημα

Πήγαινα στήν Πρώτη ἢ στή Δευτέρα τάξη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου (1946 ἢ 1947), ὅταν ἄκουσα γιά πρώτη φορά στό σπίτι μου νά γίνεται λόγος γιά ἕναν Ἀρχιμανδρίτη ἀπό τό χωριό μας, πού ἦταν στήν Ἀθήνα. Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο τόν ἔλεγαν.

Χωρίς νά ξέρω τί σήμαινε ἡ λέξη «ἀρχιμανδρίτης» ἔνοιωσα μέσα μου ὑπερηφάνεια. Ὁ λόγος; Ἀπλῶς, νόμισα πῶς τό χωριό μας ἔβγαλε ἕναν σπουδαῖο ἄνθρωπο. Πόσο σπουδαῖο; Δέν ἤξερα! Γιά νά εἶναι, πάντως, στήν Ἀθήνα, δέν γίνεται ἀλλιῶς, σπουδαῖος θά ἦταν.

Σέ προσωπικό επίπεδο πρωτογνώρισα τόν ἀείμνηστο π. Χρυσόστομο τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1958 στήν Ἱερά Μονή Πετράκη στήν Ἀθήνα, ὅταν εἶχα πάει μαζί μέ τόν συγχωριανό Ἀντώνη Χαρ. Γαϊτάνη, γιά νά δώσουμε εἰσαγωγικές εξετάσεις γιά τό Πανεπιστήμιο.

Τά ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων ἦταν καλά, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, καί, ἔτσι, ξανασυνάντησα τόν π. Χρυσόστομο ὡς πρωτοετής φοιτητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τόν Νοέμβριο τοῦ ἴδιου ἔτους, ὅταν αὐτός ἔπαιρνε τό πτυχίο του ἀπό τήν ἴδια σχολή σέ ἡλικία 55 ἐτῶν. Τώρα, πλέον, εἶχα τήν εὐκαιρία συχνῶν ἐπαφῶν μαζί του καί, ὡς ἐκ τούτου, καλύτερης γνωριμίας.

Ἐξωτερικά ἦταν ἕνας σχετικά μικρόσωμος ἄνθρωπος, μέ ἀδύνατη φωνή καί σημάδια ἀσθενικῆς κράσης. Ἀντίθετα, ὁ ἐσωτερικός

Ὁ Ἀρχιμ. Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας, μέ τόν Ἀρχιμ. Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο μέ κληρικούς καί λαϊκούς στήν Ἀνατολική Ἀφρική.

του κόσμος φανέρωνε ἕναν ἄνθρωπο μαχητή, μέ ἰσχυρή θέληση καί ἔντονη προσωπικότητα. Σεμνός καί ταπεινός ἄνθρωπος, σεμνός καί ταπεινός κληρικός. Πάντα ἡρεμος καί ἀπλός, πάντα γαλήνιος καί φωτισμένος. Δοσμένος ὀλοκληρωτικά στό λειτούργημά του, ἔνοιωθες κοντά του τόν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καί, ὅταν μιλοῦσες μαζί του, ἔνοιωθες, πάλι, ὅτι μιλοῦσες μέ ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ.

Στίς ἀρχές Ἰουνίου τοῦ ἐπόμενου ἔτους (1959), μοῦ εἶπε ὅτι τό καλοκαίρι θά πήγαινε γιά ἕνα μήνα στά Μετέωρα γιά νά ξεκουραστεῖ. Μέ ρώτησε, ἂν ἤθελα νά πάω καί ἐγώ μαζί του. Δέχτηκα μέ χαρά.

Φιλοξενηθήκαμε στήν Ἱερά Μονή Βαρλαάμ ἀπό τοὺς λιγοστοὺς μοναχοὺς τῆς. Ἐκεῖ, μακριά ἀπό τόν κόσμο, μετέωροι πραγματικά μεταξὺ οὐρανοῦ καί γῆς, περάσαμε 30 ἡμέρες καί ἐκεῖ γνώρισα ἀκόμη καλύτερα τόν π. Χρυσόστομο καί ἔνοιωσα κοντά του τήν αὐρα Ἁγίου.

Μιά μέρα μοῦ εἶπε ὅτι τό βράδυ, μετά τό ἀπόδειπνο μέ θέλει. Καθίσαμε στήν ἄκρη τῆς μικρῆς πλατείας πού ἔχει διαμορφωθεῖ πάνω στό βράχο. Ἄρχισε νά σκοτεινιάζει.

Ἀπόσπασμα ἀπό ὁμιλία στήν ἐκδήλωση μνήμης καί τιμῆς, πού ἔγινε στό Βασιλίτσι Μεσσηνίας γιά τόν ἀείμνηστο Ἀρχιμανδρίτη Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο στίς 15/7/2017, παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου.

- Ζήτησα νά συναντηθούμε, μου είπε, γιατί θέλω νά σοῦ ἀνακοινώσω κάτι σοβαρό. Ὁ σκοπός πού ἤρθαμε ἐδῶ δέν ἦταν νά ξεκουραστώ. Ἄλλος εἶναι. Ἦθελα στό Μετέωρο αὐτό, μακριά ἀπό τόν κόσμο, νά ξανασκεφτώ μιὰ σκέψη πού τήν παλεύω μέσα μου ἐδῶ καί καιρό καί νά ζητήσω τή φώτιση τοῦ Θεοῦ, ἂν ἡ ὑλοποίησή της εἶναι σύμφωνη μέ τήν θέλησή Του ἢ ὄχι. Ὁ Θεός μου ἔστειλε, ἤδη, τό μήνυμα: Προχώρα! Ἔτσι, ἀποφάσισα ὀριστικά νά ὑλοποιήσω τή σκέψη μου. Θά πάω στήν Κεντρική Ἀφρική ὡς ἱεραπόστολος! Ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή ἐκεῖ εἶναι σχεδόν ἀπουσα. Καί ὁ κόσμος τῆς Ἀφρικής πρέπει νά ἀκούσει καί νά μάθει τήν ὀρθόδοξη πίστη.

Ὅσο μιλοῦσε εἶχα σκυμμένο τό κεφάλι. Ξαφνιάστηκα! Τόν ἀκούγα καί σκεφτόμουνα. Τί ἀπόφαση εἶναι αὐτή; Ἐχει συνειδητοποιήσει τό μέγεθός της; Τίς δυσκολίες της; Τούς κινδύνους της; Εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ἡλικιωμένος, φιλάσθενος, μόνος, χωρίς βοήθεια, χωρίς στήριξη! Πού πάει;

Ἐπρεπε, ὅμως, νά πῶ κάτι. Σήκωσα τά μάτια καί τόν κοίταξα. Αὐτό πού εἶδα δέν ἦταν ὁ πατήρ Χρυσόστομος, πού ἤξερα. Ἦταν ντυμένος στό φῶς! Ἐλαμπε ὀλόκληρος! Ἔτσι μου φάνηκε. Τά ἔχασα γιά μιὰ στιγμή. Ἦρθαν, ὅμως, στό νοῦ μου οἱ στίχοι τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ πού μου ἄρεσε καί, τότε, διάβαζα πολύ:

Ἄ, τό φῶς πού τόν στολιζει
σάν ἡλίου φεγγαβολή
καί μακρόθεν σπινθηρίζει
δέν εἶναι, ὄχι, ἀπό τή γῆ.

Κατάλαβα! Εἶναι ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, σκέπτηκα! Σηκώθηκα καί τοῦ φίλησα τό χέρι.

- Καλή σπορά ἐκεῖ πού θά πᾶς, πάτερ Χρυσόστομε, τοῦ εἶπα. Οἱ μαῦροι ἀδελφοί μας σέ περιμένουν. Καλή σπορά! Τώρα καταλαβαίνω,

γιατί ἔνοιωσα ὑπερήφανος γιά σένα, ὅταν, μικρό παιδί, ἄκουσα γιά πρώτη φορά τό ὄνομά σου. Ὅπως ἔνοιωθα ὑπερήφανος κι ἀργότερα, ὅταν πῆγα στό Γυμνάσιο καί, γιά νά ἐπαινέσω τό Βασιλίτσι στούς συμμαθητές μου ἀπό τά ἄλλα χωριά, ἀναφερόμουν πάντα σέ σένα. Καί ἄς μὴν σέ ἤξερα τότε. Ἦμουν ὑπερήφανος. Τώρα πού σέ γνώρισα εἶμαι χίλιες φορές ὑπερήφανος! Καλή σπορά!

Ἐπιστρέφοντας στήν Ἀθήνα, ἐγώ ἔφυγα γιά τό Βασιλίτσι, ὁ πατήρ Χρυσόστομος ξαναγύρισε στό κελί του στή Μονή Πετράκη. Τόν ξαναεἶδα τόν Ὀκτώβριο, ὅταν ἐπέστρεψα στήν Ἀθήνα γιά νά συνεχίσω τίς σπουδές μου. Τώρα, ὅμως,

τόν ἔβλεπα λιγότερες φορές καί λιγότερο χρόνο κάθε φορά.

Εἶχε σοβαρότερα θέματα νά ἀσχοληθεῖ. Βρισκόταν σέ ἐντατική προετοιμασία γιά τό μεγάλο ταξίδι. Τελειοποίηση τῶν Ἀγγλικῶν καί τῶν Γαλλικῶν. Ἐκμάθηση τῆς γλώσσας σουαχίλι, τῆς πιό διαδεδομένης ἀνάμεσα στούς Ἀφρικανούς. Μελέτη τῆς ζωῆς τῶν ἰθαγενῶν. Προσευχή.

Στόν ἐπόμενο χρόνο, τό 1960, ἦρθε ἡ ὥρα τῆς μεγάλης ἀποστολῆς. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχώρησής του ὑπῆρξε γιά μένα συγκλονιστική. Πολλά καί ἀνάμεικτα ἦταν τά αἰσθήματα

πού μέ εἶχαν καταλάβει: Χαρά, λύπη, ἐνθουσιασμός, ὑπερηφάνεια, συγκίνηση! Δέν μπορούσα νά τά ξεχωρίσω. Ἐνα μόνο ἦταν ξεκάθαρο μέσα μου: Ὅτι ἔχανα τή φωτεινή μορφή ἑνός μεγάλου φίλου καί πνευματικοῦ πατέρα. Καί τοῦτο ἀκόμα. Ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία κέρδιζε τή φωτεινή μορφή ἑνός μεγάλου ἱεραπόστολου.

Βασίλειος Γούλας
Θεολόγος-Νομικός
Ἐπίτιμος Διευθυντής Γ.Α.Κ.

Σύγκληση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καί χειροτονίες νέων Ἐπισκόπων τῆς Ἱεραποστολῆς

Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπέναντι στίς σύγχρονες μορφές δουλείας καί στόν ἀγῶνα τῶν προσφύγων-μεταναστῶν γιά μία καλύτερη ζωή, ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος τῆς μαγείας στίς ἀφρικανικές χώρες, οἱ ἐφαρμογές τῆς σύγχρονης τεχνολογίας στή «μαύρη» Ἡπειρο σήμερα, τό ταμεῖο κλήρου, ἀλλά καί θέματα οἰκολογίας καί χρήσης τῶν ΜΜΕ στό ἱεραποστολικό ἔργο, εἶναι τά σημαντικότερα ζητήματα πού ἀπασχόλησαν τίς ἐργασίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, πού συνεδρίασε στήν Ἀλεξανδρεία ἀπό 7 ἕως 10 Ὀκτωβρίου 2019, ὑπό

ἀκριβῶς χρόνια, ἐξελέγη παμψηφεί Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ ἀπό Ζιμπάμπουε Θεόδωρος.

Κατά τή διάρκεια τῶν συνεδριάσεων παρουσιάστηκαν ἑννέα συνολικά εἰσηγήσεις ἀπό Μητροπολίτες καί Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θρόνου, καθῶς ἐπίσης καί τά πεπραγμένα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τίς ἡμέρες τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου πραγματοποιήθηκαν ἐκλογές νέων Ἐπισκόπων καί ἐλήφθησαν ἀπό τό Σῶμα ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν τοπικές Ἐκκλησίες χωρῶν τῆς Ἱεραποστολῆς.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀκκρας κ. Νάρκισσος ἐξελέγη Μητροπολίτης Ναυκράτιδος, διατηρῶντος τήν θέση τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου Ἀλεξανδρείας. Νέος Μητροπολίτης Ἀκκρας ἐξελέγη ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πέτρος Παργινός, Διδάσκων στή Σχολῆς SAHETI στό Γιοχάνεσμπουργκ. Νέος Ἐπίσκοπος Κισούμου καί Δυτικῆς Κένυας ἐξελέγη ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Μάρκος Θεοδόσης, θέση πού ἔμεινε κενή μετά τήν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Ἀθανασίου.

Ἀκολούθως ἡ Ἱερά Μητρόπολη Μαδαγασκάρης, μετά τήν ἴδρυση

τῆς προεδρία τοῦ Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β΄.

Κορυφαία ἐκδήλωση τῶν ἡμερῶν κατά τίς ὁποῖες συνεδρίασε ἡ Σύνοδος, ὑπῆρξε ἡ τέλεση τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς θείας Λειτουργίας, μέ τή συμμετοχή ὄλων τῶν ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου, καί παρουσία ἐπισήμων ἀπό Ἑλλάδα, Κύπρο καί Αἴγυπτο. Ἡ Λειτουργία ἐγίνε στίς 9 Ὀκτωβρίου στόν Ἅγιο Σάββα Ἀλεξανδρείας, στόν ἴδιο Ναό ὅπου πρῖν ἀπό 15

τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης, μετονομάσθηκε σέ «Ἱερά Μητρόπολη Ἀνταναναρίβο καί Βορείου Μαδαγασκάρης», ἐνῶ ἐπανεσυστήθηκε γιά ποιμαντικούς λόγους ἡ Ἱερά Ἐπισκοπή Μπουκόμπα. Καθῆκοντα Τοποτηρητή αὐτῆς ἀνέλαβε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀρούσας κ. Ἀγαθόνικος. Ἰδρύθηκε, ἐπίσης, μία νέα ἐκκλησιαστική Ἐπαρχία τοῦ Θρόνου στό κράτος τῆς Κένυας, ὑπό τόν τίτλο Ἱερά Ἐπισκοπή Ἐλντορετ.

• **Ἐπίσκοπος Κισούμου καί Δυτικής Κένυας Μάρκος**

Τήν Πέμπτη 5 Δεκεμβρίου 2019, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικής κ. Θεόδωρος Β΄, τέλεσε τή χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου Κισούμου καί Δυτικής Κένυας κ. Μάρκου, στόν πανηγυρίζοντα Ἱερό Ναό Ἀγίου Σάβ-

βα τοῦ Ἁγιασμένου, ἓνα ἀπό τά ἱστορικά Ὁρθόδοξα Μοναστήρια τῆς Ἀφρικής, πού ἔχει συνδέσει τήν ἱστορία του μέ τόν Αἰγυπτιώτη Ἑλληνισμό.

Ὁ Μακαριώτατος ἀπευθυνόμενος στό νέο Ἐπίσκοπο, τοῦ ὑπενθύμισε τό εὐλογημένο

προνόμιο τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία γιά πολλούς αἰῶνες ὑπῆρξε σπουδαίο κέντρο Θεολογίας, νά διακονεῖ καί νά θεραπεύει τίς ἀνάγκες τῶν πτωχῶν πνευματικῶν τῆς παιδιῶν στίς χώρες τῆς Ἱεραποστολῆς. Ἐπισημάνε, ἐπίσης, τήν ἀγάπη καί τήν ἀφοσίωση τοῦ νέου ἱεράρχη γιά τό ἔργο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἐθνῶν.

Ὁ νέος Ἐπίσκοπος, λίγο πρὶν νά εἰσέλθει στά ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος, προκειμένου νά λάβει τήν χάρη τῆς Ἀρχιερωσύνης, μίλησε μέ συγκίνηση γιά τήν ὑψιστή διακονία πού ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἀναθέτει διά τῆς ἐκλογῆς του, γιά τό γεγονός ὅτι καί ὁ ἴδιος γεννήθηκε στή Ἀφρική. Εὐχαρίστησε, ἐπίσης, τόν Μακαριώτατο καί τήν Ἱεραρχία γιά τήν ἐμπιστοσύνη τους στό πρόσωπό του.

Στή χειροτονία συλλειτουργήσαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Ναϊρόμπι κ. Μακάριος, Ἰωαννουπόλεως κ. Δαμασκηνός, Σουδάν κ. Σάββας, Ναυκράτιδος κ. Νάρκισσος, Πατριαρχικός Ἐπίτροπος Ἀλεξανδρείας καί οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Νιτρίας κ. Νικόδημος, Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου στήν Κύπρο, Ταμιάθεως κ. Γερμανός, Καθηγούμενος τῆς Πατριαρχικῆς Μονῆς Ἀγίου Σάββα Ἀλεξανδρείας.

• **Μητροπολίτης Ἀκκρας Πέτρος**

Τήν Παρασκευή 6 Δεκεμβρίου 2019, στόν πανηγυρίζοντα Ναό τοῦ Ἀγίου Νικολάου στό Χαμζάουι Καΐρου, ἐκεῖ ὅπου ἔζησε ὁ Ἅγιος

Νεκτάριος πρὶν ἀπό ἓναν αἰῶνα, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικής κ. Θεόδωρος Β΄ χειροτόνησε τό νέο Μητροπολίτη Ἀκκρας κ. Πέτρο, κληρικό γέννημα – θρέμμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Νότιας Ἀφρικής, μέ καταγωγή ἀπό τήν Ἰθάκη.

Στήν προσφώνησή του ὁ νέος Μητροπολίτης, ἀπευθυνόμενος στὸν Πατριάρχη εἶπε: «Τολμῶ νά ἐλπίζω σέ Σᾶς καί σέ μία Ἐκκλησία πού δέν ἐπιμένει σέ ἄδειους τύπους, ἀλλά ψάχνει νά δώσει τήν οὐσία στό σύγχρονο ἄνθρωπο. Τολμῶ νά ἐλπίζω σέ Σᾶς καί σέ μία Ἐκκλησία πού σέβεται τό πρόσωπο καί τήν ἑτερότη-

Τολμῶ, γιατί τολμήσατε πρώτος Ἐσεῖς».

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐπισήμανε στό νέο Μητροπολίτη ὅτι σέ αὐτό τό Ναό πού ἔχει συνδέσει τήν ἱστορία του μέ τόν Ἑλληνισμό τῆς αἰγυπτιακῆς πρωτεύουσας, μεταξύ τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος καί τῆς Ἡλιουπόλεως, μία ἀνάσα μακριά ἀπό τίς Πυραμίδες, χειροτονήθηκε πρῖν ἀπό ἀκριβῶς 130 χρόνια Ἐπίσκοπος καί ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Πενταπόλεως. Παράλληλα, ὑπογράμμισε, ὅτι ὁ νέος Μητροπολίτης γεννήθηκε καί ἀνδρώθηκε στή Νότια Ἀφρική, ἓνα παιδί πού βγήκε ἀπό τά σπλάχνα τῆς ὁμογένειας.

Προέτρεψε μέ τά ἐξῆς λόγια τό νέο Μητροπολίτη Ἄκκρας: «Προχώρα μέ πίστη καί ἐμπιστοσύνη στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας καί σήκωσε ἀγόγγυστα τό σταυρό τοῦ Ἐπισκόπου».

Στή χειροτονία, συμμετείχαν οἱ Μητροπολίτες Γέρων Ναϊρόμπι κ. Μακάριος, ὁ Νιγηρίας Ἀλέξανδρος, Ἰωαννουπόλεως κ. Δαμασκηνός, Μέμφιδος κ. Νικόδημος, Πατριαρχικός Ἐπίτροπος Καίρου, ὁ Πηλουσίου κ. Νήφωνας, Ναυκράτιδος κ. Νάρκισσος, Πατριαρχικός Ἐπίτροπος Ἀλεξανδρείας, καί οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Κισούμου καί Δυτικῆς Κένυας κ. Μᾶρκος, Νιτρίας κ. Νικόδημος, Ἐξάρχος τοῦ Πατριαρχείου στήν Κύπρο καί Βαβυλῶνος κ. Θεόδωρος, Καθηγούμενος τῆς Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παλαιοῦ Καίρου. Συμπροσευχόμε-

τα, μία Ἐκκλησία πού ἀγκαλιάζει τούς πάντες. Τολμῶ νά ἐλπίζω σέ Σᾶς, Μακαριώτατε, καί σέ μία Ἐκκλησία πού εἶναι ἡ φωνή καί ταυτόχρονα καί ὁ λιμένας τῶν ἀδικημένων, δεδιωγμένων, τῶν λησμονημένων, τῶν περιθωριακῶν, αὐτῶν πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπό στοργή καί ἀνθρωπιά.

νος ἦταν ὁ Μητροπολίτης Ἐρμουπόλεως κ. Νικόλαος, Πατριαρχικός Ἐπίτροπος γιά τούς Ἀραβοφώνους.

Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

Δύο χαρισματικές προσωπικότητες πού κόσμησαν τήν Ἀποστολική Διακονία

Τόν τελευταίο μήνα τοῦ 2019 ἐγκατέλειψαν τόν πρόσκαιρο κόσμο δύο ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες πού περικόσμησαν τήν πατρίδα μας καί ιδιαίτερα τόν ἡμέτερο ἱεραποστολικό Ὄργανισμό τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Πρόκειται γιά τούς μακαριστούς Μητροπολίτη Ἀχελώου Εὐθύμιο Στύλιο καί Πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Μεταλληνό, οἱ ὁποῖοι ἄφησαν ἔντονο καί ἀνεξίτηλο τό πνευματικό τους ἀποτύπωμα στήν Ἀποστολική Διακονία.

Ὁ Μητροπολίτης Εὐθύμιος γεννήθηκε στό Ἄγγινιο τήν 1η Μαΐου 1929. Σπούδασε καί ἀποφοίτησε ἀπό τή Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν τό 1952. Ἀπό τό 1955 μέχρι τό 1964 διετέλεσε Γενικός Γραμματέας τοῦ «Συνδέσμου», Παγκοσμίου Ἐνώσεως Ὁρθοδόξου Νεολαίας. Κατόπιν χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1962 καί Πρεσβύτερος τό 1963. Τό ἔτος 1968 χειροτονήθηκε τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Ἀχελώου, Βοηθός Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Τό 1980 ἀναγορεύθηκε διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Κατόπιν, τό 2000 προήχθη σέ τιτουλάριο Μητροπολίτη. Λειτουργῆσε καί ἔδωσε διαλέξεις σέ διάφορες Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐπανειλημμένως ἐκπροσώπησε τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σέ Διεθνή καί Διορθόδοξα Συνέδρια. Εἶναι συνιδρυτής τῆς ἀναζωπύρωσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς στήν ἐποχή μας καί ἐπισκέπτῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἱεραποστολικῶν Κοινοτήτων στήν Ἀφρική, τήν Ἀσία καί τήν Ἄνω Ἀνατολή, Κορέα.

Τό συγγραφικό ἔργο του περιλαμβάνει περισσότερα ἀπό ἑκατό ἔργα, στά ὁποῖα διαφαίνεται ὁ συνδυασμός τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης μέ τήν ποιμαντική πράξη. Χαρακτηρι-

στικό τῶν συγγραμμάτων του, αὐτοτελῶν βιβλίων, μονογραφιῶν, ἄρθρων καί μελετῶν, εἶναι ἡ ἀξιοποίηση τῆς διεθνούς βιβλιογραφίας, λόγω τῆς γλωσσομάθειάς του, προσανατολισμένη στή σύγχρονη ποιμαντική πραγματικότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἐπί χρόνια ἔστρεψε τό ἐνδιαφέρον του πρὸς τή Διεύθυνση Κατηχήσεως τοῦ Γραφείου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί ἑτοίμασε τά Κατηχητικά Βοηθήματα –σέ τρεῖς σειρές– γιά ὅλες τίς βαθμίδες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κατήχησης: Κατώτερης βαθμίδας κατήχησης (Δημοτικοῦ σχολείου), Μέσης βαθμίδας κατήχησης (Γυμνασίου) καί Ἀνώτερης βαθμίδας κατήχησης

(Λυκείου). Τά βοηθήματα αυτά επανεκδίδονται από την Αποστολική Διακονία και προτείνονται μέχρι σήμερα από την Ίερά Σύνοδο πρὸς κατήχηση: «Ὅλοι ἀδελφία», «Ὁ καλὸς ἀγώνας», «Μπροστά στή σύγχρονη ἐποχή», «Ὁ ὁμορφος κόσμος τοῦ Θεοῦ», «Γιὰ νά γίνει ὁ ἄνθρωπος Θεός», «Ζωή μέσα στὸν κόσμο», «Μέ ὁδηγὸ τὴν ἀλήθεια», «Πηγές ζωῆς» κ.ἄ.

Πέραν τῶν κατηχητικῶν βοηθημάτων, ὁ Μητροπολίτης Ἀχελώου ἐμπλούτισε τίς ἐκδόσεις τῆς Αποστολικῆς Διακονίας μέ τὰ ἐξῆς πολύτιμα ἔργα του: «Μικρὸ Χριστιανικὸ Λεξικό: Ὅ,τι πρέπει νά γνωρίζει κάθε χριστιανός», «Δευτερόλεπτα τῆς ψυχῆς», «Ἀθῶος: Ἀναίρεση τῶν βασικῶν ἐρεισμάτων τῆς ἀπιστίας», «Ἡ Ἀγάπη: Προσεγγίσεις στό μυστήριον τοῦ Θεοῦ», «Εἰκονίζοντας τὸν Θεό», «Μαθαίνω γιὰ τὸν Θεό», «Τά παιδικά μας χεῖλη: Ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι», «Ἀπ' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς: Ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι», «Ἡ οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ: Βοήθημα γιὰ γονεῖς, ἀναδόχους καὶ νηπιαγωγούς», «Εἶμαι Χριστιανός Ὁρθόδοξος: Ἐγχειρίδιον χριστιανικῆς κατήχησης καὶ ἀγωγῆς», «Χριστὸς προτυπούμενος: Χριστολογία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης», «Θεοκοινωνία: Ὁρθόδοξη θεώρηση τῆς θρησκευτικότητος γιὰ κηρυγματικὴ, κατηχητικὴ καὶ σχολικὴ χρῆση», «Πηγαίνω στὴν Ἐκκλησία: Γιὰ Γονεῖς καὶ Κατηχητὲς νηπίων» κ.ἄ.

Ἐπίσης, φημιζόταν γιὰ τὴν ἱεραποστολικὴν του δράση καὶ γιὰ τὴ συνεργασία του μέ τὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τοῦ ἡμέτερου Ὁργανισμοῦ. «Δεῦτε λάβετε φῶς» ἦταν ἡ κεντρικὴ του ἰδέα γιὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἔθνη. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. 28,19), μᾶς εἶπε ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασή του. Δυστυχῶς, τὴν τόσο σαφὴ ἐντολή τοῦ Κυρίου δὲν τὴν ἔχουν προσέξει –ὅσο θὰ ἔπρεπε– ὅλοι οἱ χριστιανοί. Γι' αὐτὸ σήμερα, ἐπισημαίνει ὁ ἴδιος, ἂν καὶ ἔχουν περάσει 20 αἰῶνες ἀπὸ τότε πού ἦρθε στὴ γῆ ὁ Χριστός,

ὑπάρχουν ἑκατοντάδες φυλές στὴν Ἀσία, στὴν Ἀμερική, στὴν Ἀφρική, πού ζοῦν χωρὶς νά γνωρίζουν τίποτα γιὰ τὸν Χριστό. Τά 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ζοῦν ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ κάθε χριστιανικὴ ἐπίδραση. Περισσότερο πρόσφορο ἔδαφος γιὰ τὴν Ἱεραποστολή παρουσιάζει στὴν ἐποχὴ μας ἡ Ἀφρική. Σήμερα ὑπάρχουν ἀκόμα ἐκεῖ πολλὰ ἑκατομμύρια εἰδωλολάτρες. Οἱ χριστιανοὶ δὲν δείχνουν ὅσο θὰ ἔπρεπε ἐνδιαφέρον, καὶ ἀφήνουν τοὺς μουσουλμάνους νά παραπλανοῦν τοὺς πρωτόγονους λαούς. Πολλοὶ Ἀφρικανοὶ προσηλυτίσθηκαν, ὡς ἐκ τούτου, στὸν Ἰσλαμισμό.

Τίς τελευταῖες δεκαετίες –ἐτόνιζε ὁ ἴδιος– ἔχει ἀρχίσει μιά συστηματικὴ προσπάθεια καὶ μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες –μετὰ τὸ Βυζάντιον οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχαμε ἱεραποστολικὴν δράση– πάλι ὁργανώνεται ἡ Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Σήμερα ὑπάρχουν σὲ πόλεις τῆς Ἑλλάδος σύλλογοι πού βοηθοῦν τὴν Ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολή· τὸ ὑπεύθυνον ἔργο ὅμως τοῦ κεντρικοῦ συντονισμοῦ τῶν ἱεραποστολικῶν ἐνεργειῶν ἔχει ἀναλάβει τὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Αποστολικῆς Διακονίας, τὸ ὁποῖο, σὲ συνεργασία μέ τίς τοπικὲς ἐκκλησιαστικὲς Ἀρχές, ἀποστέλλει τοὺς ἱεραποστόλους καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση πού θὰ βοηθήσουν τὸ ἔργο τους. Σιγὰ σιγὰ παρουσιάζονται ἐθελοντὲς γι' αὐτὴ τὴ σεμνὴ ἐκστρατεία ἀγάπης. Νέοι καὶ ὄριμοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διαφόρων ἐπιστημῶν, μποροῦν νά βοηθήσουν ὡς μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ στό χειροπιαστὸ θαῦμα τῆς Ἱεραποστολῆς.

* * *

Ἡ ἔτερη φωτισμένη προσωπικότητα εἶναι ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Μεταλληνός, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὴν Κέρκυρα τὸ 1940. Σπούδασε Θεολογία καὶ κλασικὴ Φιλολογία στό Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Μετὰ τὴν

απόλυσή του από τόν Στρατό, διορίστηκε έπιστημονικός βοηθός στην έδρα τής Πατρολογίας στην Αθήνα. Έν συνεχεία κατά τά έτη 1969-1975 σπούδασε Θεολογία, Φιλολογία, Φιλοσοφία, Ίστορία καί Κοινωνιολογία στή Δυτική Γερμανία –Βόννη καί Κολωνία. Τό έτος 1971 εΐσηλθε σίς τάξεις του Κλήρου στή Γερμανία. Άνακηρύχθηκε διδάκτωρ Θεολογίας στήν Αθήνα καί Φιλοσοφίας (Ίστορίας) στήν Κολωνία. Ύπηρέτησε ως καθηγητής στή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, διδάσκοντας κυρίως Ίστορία καί Πνευματικό Βίο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος κατά τή Μεταβυζαντινή περίοδο. Παράλληλα, ύπηρέτησε ως κληρικός στόν πανεπιστημιακό Ναό του Άγίου Αντίπα τής Ώδοντιατρικής Σχολής Αθηνών καί ανέπτυξε έντονη δραστηριότητα πρός όφελος τής νεολαίας. Ύπηρξε μέλος πολλών Έπιστημονικών Συλλόγων καί έκπροσώπησε τήν Έκκλησία τής Ελλάδος καί τής Κύπρου σέ Διεθνή Συνέδρια. Έγινε εύρύτερα γνωστός ως όμιλητής στήν Ελλάδα καί τό έξωτερικό από τίς έκπομπές στούς δύο μεγάλους έκκλησιαστικούς Ραδιοφωνικούς Σταθμούς.

Ίδιαίτερα σημαντική ύπηρεσε ή συμβολή του στό έργο τής Άποστολικής Διακονίας. Ή πρώτη συνεργασία ήταν ή έλληνική μετάφραση του βιβλίου τής Τατιάνας Γκορίτσεβα, «Πώς βρήκα τό Θεό στή Σοβιετική Ένωση: Αύτομαρτυρία μίας καθηγήτριας τής φιλοσοφίας στό Λένινγκραντ». Άκολούθως περιελήφθησαν σίς έκδόσεις του Ώργανισμού τά έξής γνωστά έργα του: «Ή έννορία: Ώ Χριστός έν τῷ μέσω ήμῶν», «Ή Έκκλησία μέσα στόν κόσμο: Ύπέρ τής του κόσμου ζωής καί σωτηρίας», «Έλληνισμός μετέωρος: Ή Ρωμαϊκή ιδέα καί τό όραμα τής Εύρώπης», «Ουνία: Πρόσωπο καί προσωπεΐο», «Χριστός: Τό φῶς καί ή έλπίδα του κόσμου» κ.ά. Σέ αυτά διατρανώνει ότι, αν θέλαμε νά όρίσου-

με συμβατικά τόν Χριστιανισμό, ως Ώρθοδοξία, θά λέγαμε ότι εΐναι ή έμπειρία τής παρουσίας του Άκτίστου (του Θεού) μέσα στήν ιστορία καί ή δυνατότητα του κτιστού (του ανθρώπου) νά γίνει Θεός «κατά χάριν».

Έπισημαΐνει ό ίδιος ότι ένας εΐναι ό ήλιος, αλλά διαφέρει από τόν τρόπο καί τίς συνθήκες θεωρήσεως του. Τό ίδιο εΐναι καί ό Θεός. Εΐναι ένας, αλλά κάθε θρησκεία, όπως καί κάθε χριστιανική όμάδα, τόν βλέπει μέ τόν δικό της τρόπο. Ώπότε, από τόν τρόπο

θεωρήσεως του Θεού (αυτό λέγεται θεολογία) προκύπτει σέ κάθε περίπτωση άλλος Θεός για τόν ένα ή τόν άλλο. Καί τονίζει ότι Ώρθοδοξία άγιοπατερική εΐναι ή σύμπωση τής περί Θεού γνώσεως μας μέ τήν αύτοαποκάλυψη του Θεού στήν ιστορία. Ή άντικειμενική «πίστις», ή αύτοαποκάλυψη του Θεού έν τοΐς Άγίοις του («πιστευομένη πίστις») πρέπει νά συμπίπτει μέ τήν δική μας θεώρηση καί άποδοχή του Θεού («πιστεύουσα πίστις»). Σ' αυτό κυρίως διαφέρει ή Ώρθοδοξία από τήν αίρεση καί πλάνη.

Ώσον άφορά στό ζήτημα τής Ίεραποστολής, αυτό τό συνδέει μέ τή θεραπεία του ανθρώπου, πού εΐναι πανανθρώπινη ύπόθεση, άφου άφορά σέ κάθε άνθρωπο, εΐναι από-

λυτα άναγκαία, γιά νά μπορεί ό άνθρωπος νά κοινωνεί ώς άδελφός μέ τούς συνανθρώπους του, άποκαθιστώντας καί όλη τήν κτίση. Ό άνθρωπος γίνεται «άδελφός» τών συνανθρώπων του, όταν ξαναγεννηθεί από τήν κοιλία τής μεγάλης κοινής Μητέρας, τής Έκκλησίας, πού είναι τό βαπτιστήριο ή ή κολυμβήθρα. Τότε μόνο μπορεί νά νικήσει τήν ιδιοτέλειά του, τό συμφέρον, τήν πηγή όλης τής κακοδαιμονίας, μέ τήν άπόκτηση τής άληθινής, άνιδιοτελους άγάπης. Η άγάπη του άνθρώπου τότε ταυτίζεται μέ τήν άγάπη του Θεού, πού δίνει τά πάντα, χωρίς νά ζητά κάτι γιά τόν Έαυτό του. Ίδανικό τής Όρθοδοξίας δέν είναι άπλώς ή «κοινοκτημοσύνη», αλλά ή «άκτημοσύνη», ή αυτοπαραίτηση από κάθε άπαίτηση.

Αυτό μόνο ή Έκκλησία του Χριστού, ώς Όρθοδοξία τών Αγίων, μπορεί νά προσφέρει. Γι' αυτό καλούνται οί άνθρωποι μέ τήν Ίεραποστολή νά έγκαταλείψουν όχι μόνο τήν είδωλολατρία, τίς παραθρησκείες καί καταστροφικές αίρέσεις (όπως ό χιλιασμός λ.χ.), αλλά καί τόν ψευδώνυμο χριστιανισμό μέ τίς έκατοντάδες παραφυάδες τους, καί νά ένταχθούν έξ όλης τής καρδιάς τους μέσα στή μόνη καί άληθινή Έκκλησία, τήν Όρθοδοξία τών Αγίων. Η ψευτο-ορθοδοξία δέν μπορεί νά χαρίσει στόν άνθρωπο τή σωτηρία, τή δυνατότητα τής θέωσης.

Μέ τήν ίεραποστολή μας, πού καλούμε; Σέ ποιό Χριστιανισμό; Σέ ποιά Έκκλησία; Στόν Χριστιανισμό του Χριστού καί τών Αγίων Του ή στόν ψευτοχριστιανισμό τόν δικό μας, τό προϊόν τής πώσης καί τής άμαρτίας μας; Είναι τό κρίσιμο έρώτημα, πού άξιολογεί τήν ίεραποστολική μας δράση. Η πρόσκληση τών άλλων στή σωτηρία, πού προσφέρει διαιώνια ό Χριστός, μέσω τής Ίεραποστολής μας, προϋποθέτει ότι έχουμε έμείς βρεί τόν Χριστό, αύθεντικά καί γνήσια, όπως συμβαίνει μέ τούς Αγίους μας. Άν όμως καλούμε σέ σχήματα καί κοινωνία, πού ουσιαστικά δέν έχουν άποδεσμευθεί από τή δουλεία «τών στοιχεί-

ων του κόσμου» (Γαλ. 4,3), καί μεταθέτουμε τούς «είδωλολάτρες» ή «άθέους» σέ μίαν άλλη μορφή είδωλολατρίας καί άθείας, καλύτερα νά τούς άφήσουμε εκεί πού είναι. Ό Θεός, πού είναι καί δικός τους δημιουργός καί σωτήρας (Α' Τιμ. 4,10), θά βρεί Αύτός τόν τρόπο καί τήν όδό τής σωτηρίας τους.

* * *

Όλοκληρώνοντας, θά μπορούσαμε νά χαρακτηρίσουμε τίς δύο άξιοσημείωτες προσωπικότητες ώς δύο πολύτιμα θεμέλια τής Άποστολικής Διακονίας. Ό Μητροπολίτης Εύθύμιος καί ό Καθηγητής π. Γεώργιος ήταν οί προφητικές φωνές τής μετανεωτερικής Έλλάδας, άναζητώντας μία «άλλαγή» στήν έλληνική χριστιανικότητα καί ήθική, στίς χριστιανικές δυσπλασίες καί δυσανεξίες τής πατρίδας μας, προκειμένου ό λαός νά φθάσει στή βίωση τής αύθεντικής χριστιανικής παράδοσης. Άμφότεροι άντιμάχονταν –δικαίως– έναν παρηκμασμένο καί άλλοτριωμένο «χριστιανισμό», ύψωναν σθεναρά τή φωνή τους καί διατύπωναν τή σκέψη τους μέ τό πλούσιο συγγραφικό έργο τους έναντι τής άγωνίας τους πρός τό πνευματικό άδιέξοδο καί τόν άσφυκτικό πνευματικοπολιτιστικό κλοιό πού έβλεπαν νά περιβάλλει τή χώρα μας. Άγωνίσθηκαν μέ έντιμότητα καί έπιμονή γιά τήν Όρθοδοξία τών Αγίων, μέσα σέ έναν κόσμο πού φαινόταν φτιαγμένος μέ τά φθαρμένα ύλικά του παλαιού. Όρθώς, έπομένως, πίστεψαν καί επέμειναν στόν αύθεντικό Χριστιανισμό, πού οί ίδιοι είχαν γνωρίσει στίς ιστορικές καί ποιμαντικές του διαστάσεις καί είχαν βιώσει έμπειρικά στίς άγιοπνευματικές του άνταύγειες. Η μνήμη αυτών είή αιώνια, άναπαύομενοι έν σκηναίς Αγίων.

† Ό Φαναρίου Αγαθάγγελος
Γενικός Διευθυντής
τής Άποστολικής Διακονίας
τής Έκκλησίας τής Έλλάδος

Ὁ Ὅσιος Ἀβράμιος καὶ οἱ εἰδωλολάτρες τῆς Ταινίας

Κοντά στή Λάμψακο τοῦ Ἑλλησπόντου βρισκόταν τόν 4ο αἰώνα ἓνα μεγάλο χωριό πού λεγόταν *Ταινία*. Εἰδωλολάτρες ἦταν οἱ κάτοικοί του, ἀπό τούς τελευταίους πού εἶχαν ἀπομείνει στήν περιοχή. Πολλούς κληρικούς καί μοναχοὺς εἶχε στείλει στήν Ταινία ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἑδεσσας, στή δικαιοδοσία τοῦ ὁποῦ ἀνήκε τό χωριό, γιά νά ὀδηγήσουν τούς κατοίκους στόν Χριστιανισμό, ἀλλά κανεῖς δέν μπόρεσε νά τούς μεταστρέψει. Ἀπεναντίας, ὅλοι οἱ ἱεραπόστολοι γύριζαν πίσω τα-

λαιπωρημένοι, προπηλακισμένοι καί κυνηγημένοι ἀπό τούς σκληροτράχηλους ἐκείνους εἰδωλολάτρες.

Μέσα στή θλίψη καί τήν ἀπορία του ὁ Ἐπίσκοπος θυμήθηκε τόν μεγάλο ἄσκητῆ Ἀβράμιο (296-366), πού ἦταν ξακουστός γιά τίς πολλές ἀρετές του, κυρίως τήν ἀγάπη καί τήν ταπεινότητα, γιά τά θεῖα χαρίσματά του καί γιά τίς σωτήριες διδασχές του. Ἀποφάσισε, λοιπόν, νά τόν χειροτονήσει ἱερέα καί νά τόν στείλει στήν Ταινία, ἐλπίζοντας ὅτι ἐκεῖνος θά κατόρθωνε τό ὡς τότε ἀκατόρθωτο.

Ἀμέσως σηκώθηκε καί μέ τή συνοδεία πολλῶν κληρικῶν πῆγε στό κελί τοῦ Ὁσίου. Ἀφοῦ τόν ἀσπάστηκε, τοῦ μίλησε μέ κάθε λεπτομέρεια γιά τό ζήτημα τοῦ φωτισμοῦ τῶν εἰδωλολατρῶν τῆς Ταινίας.

Ἦστερα τόν θερμοπαρακάλεσε νά ἀναλάβει τήν ἱερή αὐτή ἀποστολή.

Ὁ Ὅσιος ἐξαρχῆς αἰσθάνθηκε ἄσχημα γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Ἐπισκόπου στό ἄσκητήριό του, καθώς δέν θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ἄξιο γιά τόσο μεγάλη τιμή. Περισσότερο ἄσχημα, ὅμως, αἰσθάνθηκε γιά τήν πρόταση πού τοῦ ἔκανε ὁ ἱεράρχης, γιατί πίστευε πώς δέν ἦταν ἱκανός νά ἐπιτελέσει ἓνα τόσο σπουδαῖο ἔργο. Ἀποκρίθηκε, λοιπόν, μέ βαθιά ταπεινότητα:

- Ποιός εἶμαι ἐγώ, ἅγιε Δέσποτα, γιά ν' ἀναδεχθῶ τό ὑπέρτατο ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης καί τό βαρῦ διακόνημα τῆς διδασκαλίας τοῦ λαοῦ; Ἄσε με, γιά τόν Χριστό, ἄσε με νά κλάψω πικρά τήν ἀμαρτωλότητα καί τήν ἀδυναμία μου!

Μά ὁ Ἐπίσκοπος ἐπέμεινε:

- Ξέρω καλά, ἀγαπητέ μου Ἀβράμιε, ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα σ' ἔχει πλουτίσει μέ δύναμη λόγου καί ἔργων. Μήν ἀρνεῖσαι, λοιπόν, ν' ἀναλάβεις αὐτή τή διακονία, πού θά ἐξασφαλίσει σέ τόσες ψυχές τή σωτηρία καί σ' ἐσένα τή δίκαιη ἀνταπόδοση.

- Σέ παρακαλῶ καί πάλι, Δέσποτα, ξαναεἶπε ὁ Ὅσιος, ἄσε με ἐδῶ, νά θρηνῶ γιά τήν κακία μου!

Τότε ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ μίλησε αὐστηρά:

- Άφησες τόν κόσμο καί τά ἐγκόσμια, ἀσκεῖσαι τόσα χρόνια στίς ἀρετές, τηρεῖς μέ ἀκρίβεια τίς θεῖες ἐντολές, ἀλλά, δέν ξέρω πῶς, σοῦ ξέφυγε ἡ πιό μεγάλη μοναχική ἀρετή, ἡ ὑπακοή!

Ἀκούγοντας αὐτά τά λόγια ὁ Ὅσιος, στέναξε βαθιά καί εἶπε μέ τά μάτια βουρκωμένα:

- Γιατί θέλεις, Δέσποτα, ν' ἀναθέσεις ἕνα τόσο ὑψηλό ἔργο σ' ἐμένα, τόν τιποτένιο καί ἄχρηστο;

- Ἐπειδὴ ἐδῶ ζεῖς μόνος καί φροντίζεις ἀποκλειστικά γιά τή δική σου ψυχική ὠφέλεια καί σωτηρία. Ἄν, ὅμως, φροντίσεις καί γιά πολλῶν ἄλλων ψυχῶν τήν ὠφέλεια, ἀναλογίζεσαι πόσο θά εἶναι τό κέρδος γιά σένα καί πόσο πιό καθαρά θά δεῖξεις στόν Θεό τήν ἀγάπη σου; Πῶς ἀλλιῶς θά μπορούσες νά ὑπηρετήσεις καλύτερα τόν Κύριο; Οὐμᾶσαι τί εἶχε πεῖ ὁ ἴδιος στόν Ἀπόστολό Του;

«Ἄν μ' ἀγαπᾶς, Πέτρε, ποίμενε τά πρόβατά μου» (πρβλ. Ἰω. 21,16). Τόσο πολύ ἐνδιαφέρεται ὁ Χριστός γιά τή φρατίδα τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε τή θεωρεῖ ὡς τή μεγαλύτερη ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης γι' Αὐτόν.

Μέ τέτοιες καί ἄλλες παρόμοιες συμβουλές ὁ Ἐπίσκοπος ἔπεισε τόν Ἀβράμιο νά τόν ἀκολουθήσει στήν πόλη, ὅπου τόν χειροτόνησε ἱερέα.

Ἦστερ' ἀπό λίγες μέρες, ὁ Ὅσιος μέ μάτια δακρυσμένα πῆρε τήν εὐχή τοῦ Ἐπισκόπου καί ξεκίνησε γιά τήν Ταινία.

Φτάνοντας ἐκεῖ, τρόμαξε μέ τό βαθύ σκοτάδι τῆς ἀσέβειας πού συνάντησε. Μέ καρδιά γεμάτη πόνο προσευχήθηκε:

- Φιλάνθρωπε Κύριε, Χριστέ καί Θεέ μου, Ἐσύ πού εἶσαι πανάγαθος, ἀνεξίκακος καί ἐλεήμων, Ἐσύ πού ἔπλασες τόν ἄνθρωπο ἀπό ἄφατη εὐσπλαχνία, Ἐσύ πού βλέπεις κάθε πράξη μας, ὡς παντεπόπτης, καί γνωρίζεις κάθε σκέψη μας, ὡς παντογνώστης, μήν παραβλέψεις κι αὐτά ἐδῶ τά πλάσματά Σου, πού εἶναι θύματα τοῦ διαβόλου! Λύτρωσέ τα ἀπό τήν τυραννία τοῦ ἐχθροῦ καί ἀξίωσέ τα νά γνωρίσουν τήν ἀλήθειά Σου. Βοήθησε κι ἐμέ-

να, ἀφοῦ ξέρεις ὅτι ἀναδέχθηκα τούτη τή διακονία ὄχι γιά νά δοξασῶ ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἀλλά γιά νά συμβάλω στή σωτηρία ψυχῶν.

Πρῶτα – πρῶτα ὁ Ὅσιος φρόντισε νά χτίσει ἕναν πολύ ὁμορφο ναό μέ χρήματα πού τοῦ ἔδωσε κάποιος φίλος. Ἐκεῖ τελοῦσε τίς ἱερές ἀκολουθίες καί προσευχόταν γιά τόν φωτισμό τῶν εἰδωλολατρῶν.

Μιά μέρα, μέ τήν καρδιά γεμάτη θάρρος καί ἱερό ζήλο, πῆγε στό εἰδωλολατρικό ἱερό καί μέ τήν προσευχή του ἔριξε καταγῆς ὅλα τά ἀγάλματα τῶν ψεύτικων θεῶν, κάνοντάς τα συντρίμια.

Ὅταν ἦρθαν κάποιοι κάτοικοι τῆς Ταινίας, γιά νά τελέσουν τίς συνηθισμένες θυσίες στά δαιμονικά ξόανα, καί εἶδαν τά ἀγάλματα πεσμένα κάτω καί σπασμένα, κατάλαβαν ἀμέσως τί εἶχε συμβεῖ -γιατί ἡ παρουσία καί ἡ ιδιότητα τοῦ Ὁσίου δέν εἶχε μείνει, φυσικά, ἀπαρατήρητη. Ἀρπάζοντας, λοιπόν, ξύλα καί πέτρες, ἔτρεξαν μέ ἀνήκουστη μανία στόν ναό, ἔσυραν ἔξω τόν Ἀβράμιο καί ἄρχισαν νά τόν χτυποῦν ἀνελέητα. Δέν σταμάτησαν, ὥσπου τόν εἶδαν ἀναίσθητο καί σχεδόν ξέπνοο. Ἐφυγαν τότε, νομίζοντας ὅτι σύντομα θά πέθαινε.

Εἶχε νυχτώσει, ὅταν ὁ ἱερέας τοῦ Θεοῦ συνῆλθε κάπως. Μέ μεγάλη δυσκολία μπήκε στόν ναό, βογγώντας ἀπό τούς πόνους. Μέ δάκρυα ἄρχισε νά προσεύχεται, πεσμένος στό δάπεδο, γιά τή σωτηρία τῶν βασανιστῶν του. Ὡς τό πρῶι παρακαλοῦσε τόν Κύριο νά καθαρῖσει τόν νοῦ τους ἀπό τό σκοτάδι τῆς πλάνης καί νά τόν φωτίσει μέ τό φῶς τῆς ἀλήθειας.

Εἶχε βγεῖ πιά ὁ ἥλιος, ὅταν κάποιοι εἰδωλολάτρες, περνώντας ἀπό τόν ναό καί διαπιστώνοντας ὅτι ὁ Ἀβράμιος δέν εἶχε πεθάνει, ἔπασαν πάνω του μέ τήν ἴδια λύσσα καί ἄρχισαν νά τόν χτυποῦν πάλι ἀπάνθρωπα. Ἦστερα τόν ἔδεσαν μέ σχοινιά καί τόν ἔσυραν στούς δρόμους τοῦ χωριοῦ, πετώντας του πέτρες. Ὅταν κουράστηκαν, τόν παράτησαν σέ μίαν ἄκρη καταπληγμένο. Ἦταν μεσάνυχτα, ὅταν ὁ Ὅσιος κατάφερε νά κινηθεῖ. Παραπατώντας

καί πέφτοντας κάθε τόσο, τράβηξε γιά τόν ναό.

- "Ως πότε, Κύριε, θά γίνεται αυτό; ρωτούσε προσευχητικά τόν Θεό. "Ως πότε θά μ' αφήνεις μόνο; "Ως πότε θά παραβλέπεις τά χαμένα πλάσματά Σου;

Τήν άλλη μέρα οί ἄπιστοι, περνώντας πάλι ἀπό τόν ναό, τόν βρήκαν νά προσεύχεται καί νά ψάλλει. Σάν νά μήν ἔφταναν ὅσα τοῦ εἶχαν ἤδη κάνει, τόν ἄρπαξαν γι' ἄλλη μιά φορά καί, ἀφοῦ τόν ξυλοκόπησαν ἄγρια, τόν ἔδεσαν καί τόν κουβάλησαν μακριά ἀπό τό χωριό, ὅπου τόν πέταξαν.

Τρία ὀλόκληρα χρόνια ὑπέμενε ὁ Ἀβράμιος τέτοια μαρτύρια. Δέν λιποψύχησε, δέν λύγισε, δέν μνησικάκησε. Στό μίσος τους ἀνταπέδιδε ἀγάπη, στόν θυμό τους πραότητα, στήν κακία τους καλοσύνη, στίς βλαστήμιες τους εὐλογίες. Καί ἡ διαγωγή του, μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, ἔφερε τά ἀποτελέσματά της. Οἱ ἄπιστοι καί σκληροί ἐκεῖνοι ἄνθρωποι μαζεύτηκαν καί συζήτησαν ὅλοι μαζί αὐτό πού ὁ καθένας ἀναλογιζόταν ἤδη ὁ μόνος του: "Οτι μπροστά τους εἶχαν ἕναν ἄνθρωπο – θαύμα!

- Κοιτάξτε, ἔλεγαν μεταξύ τους μέ ἔκπληξη καί ἀπορία, πόσα καί πόσα κάναμε στόν Ἀβράμιο! Κι αὐτός μᾶς φέρεται μέ τόση καλοσύνη, μέ τόση ἀγάπη, σηκώνοντας γενναιόψυχα τή δική μας κακία. "Αν ὁ Θεός του δέν ἦταν αἰώνιος καί ἀθάνατος, ἰκανός νά ἀμείβει ἐπάξια τούς κόπους καί τά παθήματα, πῶς θά εἶχε τόση ὑπομονή; "Αλλωστε, εἶδατε μέ πόση εὐκολία κατέστρεψε τά ἀγάλματα τῶν θεῶν μας, χωρίς κανείς τους ν' ἀντιδράσει σ' αὐτήν τήν προσβολή;

"Οταν τελείωσαν ἡ σύναξη καί ἡ συζήτησή τους, οἱ καρδιές τους εἶχαν πιά θερμανθεῖ ἀπό τόν Θεό.

- "Ἄς πᾶμε σ' αὐτόν τόν ἅγιο ἄνθρωπο, εἶπαν, καί ἄς τοῦ δηλώσουμε ὅτι δεχόμαστε καί ὁμολογοῦμε τόν Θεό του.

Ἀμέσως ἔτρεξαν στόν ναό. Μπαίνοντας, ἀναφώνησαν μ' ἕνα στόμα καί μιά ψυχή:

- Δόξα στόν Θεό τοῦ οὐρανοῦ, πού μᾶς ἔστειλε τή σωτηρία μέ τόν δούλο Του Ἀβράμιο!

Κλαίγοντας ἀπό χαρά γιά τήν ἀναπάντεχη μεταστροφή τῶν εἰδωλολατρῶν, ὁ "Οσιος ἄρχισε ἀμέσως νά τούς κατηχεῖ. Δέν ἄργησαν νά βαπτιστοῦν ὅλοι, χίλιοι περίπου ἄνθρωποι.

"Ἐναν χρόνο ἔμεινε ἀκόμα κοντά τους ὁ θεοφόρος Ἀβράμιος. Τούς δίδασκε, τούς νουθετοῦσε, τούς καθοδηγοῦσε, τούς φώτιζε. Κι ἐκεῖνοι, σάν τή γόνιμη γῆ, δέχονταν μέσα τους τόν σπόρο τοῦ Εὐαγγελίου κι ἔφεραν πολλαπλάσιο πνευματικό καρπό (πρβλ. Ματθ. 13,23).

"Οταν εἶδε ὁ Ἀβράμιος ὅτι τό ποιμνίό του ἦταν πιά στερεωμένο στή χριστιανική πίστη καί ἀσφαλισμένο μέ τήν τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν, ἀποφάσισε νά ἐπιστρέψει στό ἀσκητήριό του, καθώς φοβόταν ὅτι ἡ παράταση τῆς παραμονῆς του στό πολυθόρυβο καί πολυμέριμο χωριό θά τόν ἔβλαπτε πνευματικά. "Ἐφυγε, λοιπόν, μιά νύχτα χωρίς νά πει σέ κανέναν τίποτα, ἀφοῦ πρῶτα προσευχήθηκε θερμά γιά τούς νέους ἐκεῖνους χριστιανούς. Φεύγοντας, σφράγισε τρεῖς φορές τήν Ταινία μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

"Οταν τό πρῶι οἱ πιστοί πῆγαν στόν ναό καί δέν βρήκαν τόν ἱερέα, ἀνησύχησαν. Μάταια τόν ἀναζήτησαν παντοῦ. Τέλος, κατέφυγαν στόν Ἐπίσκοπο καί τοῦ γνωστοποίησαν λυπημένοι τήν ἐξαφάνιση τοῦ ποιμένα τους. Ἐκεῖνος κατάλαβε τόν λόγο τῆς φυγῆς τοῦ Ὁσίου. Γι' αὐτό, ἀφοῦ τούς παρηγόρησε, διάλεξε ἀπ' αὐτούς μερικούς, τούς πιά ἐνάρετους, καί τούς χειροτόνησε ἱερεῖς καί διακόνους. Καί ἀφοῦ τούς δίδαξε τήν ἐκκλησιαστική τάξη, τούς ἐγκατέστησε στήν Ταινία μέ τίς πατρικές εὐχές του. (Πρβλ. Ὁσίου Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, Βίος καί πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρός ἡμῶν Ἀβραμίου, Ζ' - ΙΔ', ΡΓ 115, 52-60).

Μ.Σ.Π.

Βαπτίσεις στό Dolisie

Τό Σάββατο 28η Δεκεμβρίου 2019, ό Σεβ. Μητροπολίτης Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν κ. Παντελεήμων, έφτασε στήν πόλη Dolisie όπου τέλεσε τό Βάπτισμα τριάντα κατηχούμενων διαφόρων ηλικιών. Οί νεοφώτιστοι άδελφοί προέρχονται από τήν ένοριακή κοινότητα τής Άγίας Ειρήνης. Πρίν τήν έναρξη του ίεροϋ Μυστηρίου, ό Μητροπολίτης περιέγραψε καί έρμήνευσε τά στάδια του καί άπηύθυνε πατρικές νουθεσίες καί παραινέσεις στους νέους πιστούς τής Έκκλησίας.

Άμέσως μετά άκολούθησε σύσκεψη μέ τόν π. Παύλο Diafuka, Διευθυντή του πρότυπου Όρφανοτροφείου τής Μητροπόλεως «Άγιος Εϋστάθιος» καί τό λοιπό προσωπικό πού διακονεί τίς λειτουργικές άνάγκες του ίδρύματος, στους όποιους δόθηκαν οί άπαραίτητες προτροπές καί οδηγίες.

Τό απόγευμα τής ίδιας ημέρας είχε τή χαρά τής πολύωρης έπικοινωνίας μέ τά περιθαλπόμενα παιδιά, του προαναφερθέντος ίδρύματος, στά όποια μίλησε γιά τό μήνυμα καί τό θεολογικό νόημα τής έορτής των Χριστουγέννων καί άκουσε τίς άπόψεις καί τούς γενικότερους προβληματισμούς τους. Η όμορφη καί γιορτινή σύναξη στό Όρφανοτροφείο, έκλεισε μέ τήν προσφορά γλυκισμάτων καί άναψυκτικων στα παιδιά.

Τήν έπομένη, Κυριακή 29η Δεκεμβρίου, ό Σεβασμιώτατος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στον Ίερό Ναό τής Άγίας Ειρήνης Dolisie καί του δόθηκε ή δυνατότητα νά συναντήσει καί ανταλλάξει εύχές μέ τήν εύκαιρία του άγίου Δωδεκαημέρου.

Άπό τήν Ίερά Μητρόπολη Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν

Δύο νέες χειροτονίες στή Μητρόπολη Κατάνγκας

Τήν Κυριακή 24 Νοεμβρίου 2019, στον Ίερό Ναό του Άγίου Νικολάου Κολουέζι, ό Σεβ. Μητροπολίτης Κατάνγκας κ. Μελέτιος, τέλεσε δύο νέες χειροτονίες. Χειροτόνησε Πρεσβύτερο τόν π. Εϋθύμιο, ό όποιος θά διακονεί στον Ίερό Ναό Άγίου Νικολάου Τσιμάντα καί τόν συνονόματό του Ύποδιάκονο π. Εϋθύμιο σέ Διάκονο. Στή θεία Λειτουργία συμμετείχε πλήθος πιστων, πού μέ πνευματική χαρά εξέφρασε τά συναισθήματα άποδοχής των δύο χειροτονουμένων άναφωνώντας τό «Άξιος.» Καί στους δύο κληρικούς ό Σεβασμιώτατος άπέϋθυνε πατρικές νουθεσίες καί εύχήθηκε κάθε έπιτυχία στό έπίπονο καί πολυεύθυνο έργο τους.

Άπό τήν Ίερά Μητρόπολη Κατάνγκας

Ἡ διδαχὴ στὴ σύγχρονη πραγματικότητα τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν νεοφύτων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων στὴν Ἀφρική

Στὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων καὶ στὴν Α΄ καὶ Β΄ Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους, τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὑπάρχει ἡ χρῆσις ἑνὸς ὄρου ὁ ὁποῖος, ἐκ πρώτης ὄψεως, ξεκρίνει τίς ὁράσεις καὶ τίς ἀκοές μας, ὁ ὅρος «ιδιώτης».

Ἄς δοῦμε ὅμως τὰ σχετικά χωρία: «*Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ιδιώται, ἐθαύμαζον...*», (Πράξ. 4,13). «*... ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ιδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῆ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε;*» (Α΄ Κορ. 14,16-17). «*Ἐάν συνέλθῃ ἡ Ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰσέλθωσι δὲ ιδιώται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ἐάν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δὲ τις ἄπιστος ἢ ιδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, καὶ οὕτω τὰ κρυπτά τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται· καὶ οὕτω πεσῶν ἐπὶ τὸ πρόσωπον προσκυνήσῃ τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλων ὅτι ὁ Θεὸς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐστίν*», (Α΄ Κορ. 14,23-24). «*...εἰ δὲ καὶ ιδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντί φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς*», (Β΄ Κορ. 11,6).

Κατὰ τὴν Ἀποστολικὴ χρῆσις τοῦ ὄρου, εἶναι ἐμφανές ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς «ιδιώτης» χρησιμοποιεῖται μὲ δύο ἔννοιες καὶ πάντα σὲ σχέση μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ Σύναξη: α) σημαίνει τὸν ἀπλοϊκὸ ἄνθρωπο καὶ β) τὸν ἀκατήχητο ἢ νέο-κατηχούμενο. Στὶς λατινογενεῖς γλώσσες (π.χ. *idiot* στὰ ἀγγλικά ἢ στα γαλλικά) ὁ ὅρος σημαίνει τὸν ἀνόητο, τὸν ἡλίθιο.

Ἐρχόμενοι ὅμως στὴν δική μας ἐποχὴ ὁ ὅρος «ιδιώτης» - «ιδιωτικός-ἡ-ό», σὲ σχέση μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ Σύναξη σημαίνει ἓνα καθημερινὸ γεγονός. Διότι, εἶναι σύνηθες στὴ λει-

τουργικὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν – *στὶς Ὅποιες ἀνήμερον ὅλοι καὶ ἀπὸ τίς Ὅποιες προερχόμεθα*- τὸ φαινόμενο τῆς τελέσεως «*καθημερινῆς*» θείας Λειτουργίας χάριν εὐλογίας συγκεκριμένων μελῶν κάποιας Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος - Ἐνορίας· ἢ λεγομένη –*παράδοξως καὶ ἀνυποστάτως*- «*ιδιωτικὴ Λειτουργία*», καθὼς καὶ ἡ ὑπαρξὴ «*ιδιωτικῶν Παρεκκλησιῶν, Ναῶν καὶ Ναυδριῶν*», δὲν εἶναι δὲ καὶ σπάνιος ὁ συνδυασμὸς καὶ τῶν δύο, δηλαδὴ, τέλεση «*ιδιωτικῆς Λειτουργίας σὲ ιδιωτικὸ παρεκκλήσιο*».

Ἀπαραίτητη διευκρίνιση: τὰ ὅσα ἀκολουθοῦν προσδιορίζουν καὶ περιορίζονται ἐπὶ παρατηρήσεων, σὲ συγκεκριμένον γεγονός τῆς «*ιδιωτικῆς Λειτουργίας*» καὶ στὶς ἐπιδράσεις τοῦ στήν ἐν γενεῖ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ μόνο.

Περὶτὸ νὰ ἐπισημάνουμε ὅτι οἱ ὅροι: «*ιδιωτικός-ἡ-ό*» καὶ «*λειτουργία*», εἶναι ὅροι ἐντελῶς ἀντιθετικοὶ καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετοι, θὰ πρέπει κάποτε νὰ ἐρευνηθοῦν ἱστορικῶς πῶς μπόρεσαν καὶ συνδυάστηκαν καὶ ἐπιζοῦν ἐν ἀρμονίᾳ, καθορίζοντας συγκεκριμένα παλαιότερα καὶ σύγχρονα ἐκκλησιαστικὰ γεγονότα. Θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμο νὰ προσδιορισθεῖ: πότε ἐγένε αὐτὴ ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸ «*κοινοτικὸ-ἐκκλησιαστικὸ ἔργο*» σὲ ἀντίστοιχο «*ιδιωτικὸ*». Διότι σύντομα θὰ προκύψουν ἐρωτήματα μιᾶς καὶ ἡ περί Ἐκκλησίας θεολογία τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα, φυσιολογικὰ θὰ ἀφομοιωθεῖ στοὺς ἐπομένους αἰῶνες. Ἔτσι, θὰ κληθοῦμε οἱ «*ποιμῆνοντες*» νὰ ἀπαντήσουμε γιὰ τὸ πῶς συνδυάζονται οἱ ὅροι αὐτοὶ σὲ ἐκκλησιαστικὸ χῶρο. Θεωρῶ ὅτι εἶναι ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὅποια καλὸν εἶναι νὰ προβληματίσῃ καὶ νὰ διορθωθοῦν στὴν πράξιν

καταγραφούν σάν ιστορικά λάθη τῆς σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, πράγμα πού θά χαρακτηρίσει κάποιες γενεές ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων ὡς τραγικῶς «ἀθεολόγητες».

Δέν θά σταθῶ στό προφανές ἀνυπόστατο τῆς μεταβάσεως ἀπό τό «ἔργον» τοῦ «λαοῦ» στό «ἔργον» τοῦ «ιδιώτου» διότι, μέ ἐνδιαφέρει νά ἐστιάσω σέ κάτι ἄλλο τήν προσοχή σας. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, κάποια ἐπιμέρους στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου. Ἡ Λειτουργία αὐτή –ἡ ἰδιωτική– ἔστω ὅτι, γίνεται –ὅπως γίνεται– τί ἀκριβῶς περιλαμβάνει ἀπό λειτουργικῆς πλευρᾶς;

Περιλαμβάνει:

- α. τήν προετοιμασία τῶν Δώρων,
- β. τοὺς εἰσαγωγικούς ὕμνους,
- γ. τὰ Ἀναγνώσματα
- δ. δέν περιλαμβάνει ποτέ τή «Λειτουργία τοῦ Λόγου» ἢ «Διδαχή» δηλαδή, ὁμιλία ἐπί τῶν Ἀναγνωσμάτων,
- ε. τίς Εὐχές τῶν πιστῶν
- στ. τήν Ἀνάμνηση
- ζ. τήν Ἐπίκληση

- η. τήν Εὐλογία
- θ. τήν Ἀναφορά
- ι. τήν Κοινωνία
- κ. τήν Ἀπόλυση.

Ἄς σταθοῦμε στό ὅτι δέν περιλαμβάνει συνήθως ποτέ *τή Διδαχή, τή Διδασκαλία*. Εἶναι δυνατόν νά ἀποβληθεῖ τό ἀρχαιότατο αὐτό στοιχεῖο ἀπό τή Λειτουργία; Γιά ποιό λόγο ἀποβάλλεται - καταργεῖται; Χάριν συντομίας ἢ λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ Λειτουργία ἔχει ἰδιωτικό χαρακτήρα καί ὄχι δημόσιο; Δέν θεωρεῖται ἀπαραίτητο καί ἀναπόσπαστο στοιχεῖο γιά τή θεία Εὐχαριστία ἢ θεωροῦν μερικοί ὅτι ἀναπληρώνεται ἡ Ὁμιλία – Διδαχή τῆς θείας Εὐχαριστίας μέ τή συμμετοχή τῶν πιστῶν στά «*ἐσπερινά κηρύγματα*»;

Δυστυχῶς, μιά πρόχειρη ἀναδρομή στίς ἐμπειρίες ὄλων, θά μᾶς δείξει ὅτι ἀκόμα καί τίς ὁμώνυμες τοῦ Κυρίου ἡμέρες σέ πλεῖστα ὅσα μέρη συγκροτοῦνται Ἐκκλησιαστικές Εὐχαριστιακές Συνάξεις χωρίς τό στοιχεῖο τῆς «Διδαχῆς - Διδασκαλίας», τό ὁποῖο, στήν καλύτερη τῶν περιπτώσεων, θεωροῦμε, ὅτι ἀντικαθί-

σταται μέ τήν «προαιρετική» λήψη ἐκ τοῦ παγκαρίου τοῦ σχετικοῦ φυλλαδίου μέ τά θεολογικά σχόλια τό ὁποῖο ἐκδίδει συστηματικά ἡ Ἐκκλησία ἢ ἡ κάθε Μητρόπολη, πράγμα πού σημαίνει ἢ μπορεῖ κάλλιστα νά ἐρμηνευτεῖ, ἐπίσης, ὡς ἐξῆς: «ὅστις θέλει νά ἀκούσει κάποια λόγια ἐπεξηγηματικά ὧσων ἀκατανοήτων τελοῦμε, ἄς λάβει πρὸς μελέτη τό σχετικό φυλλάδιο. Οἱ ὑπόλοιποι γνωρίζουμε τά πάντα εἰς βάθος καί δέ χρειάζεται, οὔτε νά ὀμιλήσουμε περὶ αὐτῶν, οὔτε τό φυλλάδιο νά διαβάσουμε καί ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά ἀκούει κηρύγματα ἄς πάει νά βρεῖ ἄλλου... ἐδῶ ζοῦμε τή λειτουργική ζωή...»!

Σύμφωνα μέ τίς πηγές καί τήν ἱστορική ἔρευνα, στήν ἀρχαία Ἐκκλησία ἡ διδασκαλία ἀποτελοῦσε ἀναπόσπαστο μέρος τῆς ὅλης θείας Εὐχαριστίας. Δέν ἦταν στή διακριτική εὐχέρεια ἢ τήν περιστασιακή διάθεση τοῦ προεστῶτος νά «ὀμιλήσει» πρὸς τή Σύναξη τῶν πιστῶν, ἐπί τῶν Ἀναγνωσμάτων ἢ ὄχι. Οὐσιαστικό γνώρισμα τό ὁποῖο ἐξέταζαν οἱ Ἐπίσκοποι ὅταν ἐπροτείνετο κάποιος ἀπό κάποια κοινότητα γιά νά εἰσέλθῃ στήν ἱερωσύνη, ἦταν καί τό ἄν πραγματικά ὁ ἄνθρωπος αὐτός γνωρίζει τό Εὐαγγέλιο καί μπορεῖ νά ὀμιλήσῃ ὡς Ποιμένας, μέ τέτοιον τρόπο ὥστε τά λογικά πρόβata τῆς Ποίμνης του, διά μέσου τοῦ λόγου του νά ἀναγνωρίσουν τήν φωνή τοῦ Ἀρχιποίμενος. «καί γενήσεται μία ποιμήν, εἰς ποιμήν».

Ὅπως ἀπαραίτητα καί ἐκ τῶν «ῶν οὐκ ἄνευ», εἶναι τά Ἀναγνώσματα στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη, ἔτσι ἀπαραίτητη εἶναι καί ἡ διδασκαλία, ἄν βέβαια θεωροῦμε ὅτι, ὁ Προεστῶς στή θεία Εὐχαριστία εἶναι Προεστῶς εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ καί ὄχι τιμητικῶς εἰς τύπον τοῦ ἑαυτοῦ του. Προεστῶς κατ' ἀνάθεση ὑπό τοῦ Ἐπισκόπου του καί ὄχι εἰς αὐτοανάθεση ἢ αὐτοκατάληψη τῆς θέσεώς του στήν Εὐχαριστιακή Σύναξη.

Ἄς ἀναλογισθοῦμε, ὑπάρχει περίπτωση νά τελεσθεῖ θεία Εὐχαριστία χωρίς Ἀναγνώσματα; Χωρίς τήν Ἀνάμνηση, τήν Ἐπίκληση, τήν Εὐλογία, τήν Ἀναφορά, τήν Κοινωνία, τήν Ἀπόλυση; Ὅχι! Γιατί, λοιπόν, χωρίς τήν Διδασκαλία;

Μιά θεία Λειτουργία χωρίς τή Διδασκαλία

μοιάζει μέ καράβι ὅπου ὁ καπετάνιος καί τό πλήρωμα ἐτοιμάζουν τό πλοῖο γιά ταξίδι, ἐπιβιβάζονται οἱ ἐπιβάτες μέ τίς ἀποσκευές τους καί τόν πόθο τοῦ ταξιδιοῦ, τόν πόθο νά κατακτήσουν ἐμπειρικά ἄγνωστες πλευρές τοῦ κόσμου, τόν ὁποῖον κηρύττουμε σ' αὐτούς ἀπό μικρά παιδιά. Τό καράβι, λοιπόν, ἀνάβει τίς μηχανές του, κάνει τούς σχετικούς ἐλιγμούς γιά νά βγεῖ ἀπό τό λιμάνι νά ξανοιχτεῖ στό πέλαγος καί ξαναγουρίζει στή θέση του, ἀγκυροβολεῖ καί κατεβάζει τούς ἐπιβάτες λέγοντάς τους ὅτι αὐτό ἦταν τό ταξίδι καί πῶς σᾶς περιμένουμε μέ χαρά πάλι γιά τό ἐπόμενο ταξίδι σας.

Ἄν ὁ Προεστῶς τῆς Εὐχαριστίας δέν προδιαγράψῃ τήν πορεία τοῦ πλοῖου καί δέν ξανοιχτεῖ στό πέλαγος τῆς Οὐρανίου πραγματικότητας, τό πλοῖο θά παραμένει πάντα στό λιμάνι δίνοντας τήν ψευδαίσθηση ὅτι ταξιδεύει ἢ ὅτι κάποτε θά ταξιδέψῃ. Ὁ Προεστῶς τῆς Συνάξεως, οὐσιαστικά διά τοῦ λόγου του περὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ θά πρέπει νά ἐνσαρκώνει τό Λόγο τοῦ Θεοῦ μπροστά στίς ὑπάρξεις τῶν πιστῶν.

Πῶς μπορεῖ αὐτό νά γίνει πραγματικότητα; Κατ' ἀρχήν, ἀπαιτεῖται συναίσθηση τοῦ πράγματος ἀπό τόν Προεστῶτα τῆς Εὐχαριστιακῆς Συνάξεως. Κατά δεύτερο λόγο ἀπαιτεῖται συναίσθηση τῶν συναγμένων περὶ τῆς αἰτίας τῆς Συνάξεως. Σχηματικά θά λέγαμε ὅτι, ἡ συναίσθηση αὐτή θά πρέπει νά συμπυκνώνει τά ἐξῆς: Σύναξη=Ἐκκλησία=Σῶμα Χριστοῦ=Παρουσία Χριστοῦ. Πόσοι ἄραγε ἔχουμε τήν συναίσθηση ὅτι συναζόμενοι συγκροτοῦμε τό ἀναστημένο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Ἐλάχιστοι.

Οἱ περισσότεροι μετέχουμε τῶν Εὐχαριστιακῶν Συνάξεων:

1. Γιά παραδοσιακούς –μεταξύ τῶν ὁποίων καί γιά ἐθνικούς καί ἐθνικιστικούς– λόγους.

2. Γιά προσωπικούς λόγους.

3. Ἀπό φόβο.

4. Ὑπό τήν πίεση κάποιων προβλημάτων.

5. Ἀπό παντελή ἔλλειψη κατηχητικῶν γνώσεων.

6. Ἀπό ἔλλειψη ὁράματος καί ἐλπίδος.

7. Πολλές φορές ἀπό ἀγνώστους ἢ ἀπροσδιορίστους λόγους.

Ἐπειδή ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κοινοτήτων προσέρχεται γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς στὶς Εὐχαριστιακὲς Συνάξεις, μιά τεράστια μάζα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων βαπτισμένων στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀρνεῖται πεισματικά νά συμμετάσχει σέ αὐτές τίς Ἐκκλησιαστικὲς Συνάξεις καί γιὰ αὐτοὺς Ἐκκλησιαστικὴ Σύναξη σημαίνει μόνο γάμος, κηδεία, βάπτιση καί μνημόσυνο. *Τὰ τρία πρῶτα ἀποκομμένα ἀπὸ τὴ θεία Εὐχαριστία ἐδῶ καί αἰῶνες καί τό τέταρτο ἐνταγμένο στό πέρας τῆς γιὰ νά ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τὴ θεολογία τῆς κυριακάτικης ἀναστάσιμης ἀτμόσφαιρας.*

Πρωταρχικός, λοιπόν, σκοπὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας καί ζωῆς θά πρέπει νά εἶναι ὁ ὀρθὸς προσανατολισμὸς τῶν πιστῶν ἀπὸ τὰ παρόντα στὰ Ἔσχατα καί ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλπίδος τῆς Ἀναστάσεως καί τῆς «ἀνταποδόσεως τῆς δικαίας». Τουλάχιστον αὐτὸ ἀναμένει ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν διακονία μας καί τό ἴδιο ἐπιζητοῦν καί οἱ πιστοί. Πόσο, λοιπόν, προσανατολισμένοι εἴμαστε πρὸς αὐτές τίς πραγματικότητες ὅλοι μας οἱ σημερινοὶ διάκονοι –ὄλων τῶν βαθμίδων– τῆς Ἐκκλησίας; *Δέν θά ἀπαντήσω σ' αὐτὸ τό ἐρώτημα καθ' ὅσον ἀπαιτεῖται μιά δύναμη καί μιά γενναιότητα αὐτοκριτικῆς τὴν ὁποία μέν, ἐδιδάχθην ἀλλά, ἐλάχιστα ἐκαλλιέργησα.*

Ἡ Διδαχὴ, ὅπως προανεφέρθηκε, οὐσιαστικά νοσηματοδοτεῖ τὴν αἰτία τῆς Συνάξεως. Συνδέει τὴν Σύναξη τῶν πιστῶν μέ τὸν Χριστό, καθὼς καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς πρὸ τῆς παραδόσεως τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἐπεξήγησε καί ἐδίδαξε περὶ αὐτῶν: *«τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν... ὡσάκις γάρ ἐσθίετε τὸν ἄρτον τοῦτον καί τὸν οἶνον τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλετε...».*

Σέ πολλά λειτουργικά σεμινάρια, ἡμερίδες, συνάξεις, συμπόσια, συνέδρια κ.λπ. διαφόρων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν –Μητροπόλεων, Ἐπισκοπῶν, Ἀρχιεπισκοπῶν– καθὼς καί θεολογικῶν καί ἱερατικῶν σχολῶν, δυστυχῶς, ἐνῶ θίγονται πολλὰ οὐσιαστικά θέματα, οὐδεμία νύξη γίνεται γιὰ τὴν προώθηση τοῦ στοιχείου

τῆς Διδασκαλίας στὴ θεία Εὐχαριστία... ἢ μᾶλλον, δέ γίνεται μέ τό σωστό ὑποστηρικτικὸ καί σημειολογικὸ τρόπο.

Ἀναρωτιέται κανεὶς γιὰ αὐτὴ ἡ ὑποτίμηση; Γιὰ αὐτὴ ἡ «ἀδιαφορία»; Ἐχει τόσο πολὺ προωθηθεῖ ἡ μαγικὴ ἀντίληψη τῆς θείας Λειτουργίας, πού ἔχει ἐξοστρακίσει ἐντελῶς τό στοιχεῖο τῆς Διδαχῆς; Ἐπικαλούμεθα ὅτι ὑπάρχουν ἱερεῖς μορφωμένοι καί ἀμόρφωτοι; Χωρίζουμε τοὺς ἱερεῖς σέ κατηγορίες «μειωμένων», «ἐπαρκῶν» καί «πλεοναζόντων» προσόντων; Ἀναμένεται, λοιπόν, ἡ ἐπίσκεψη κάποιου Ἱεροκήρυκα –σχετικῶν περγαμηνῶν– γιὰ τὴ διδασκαλία καί τὴν ἀναπλήρωση τῆς κάθε ἀνεπαρκείας;

Ἄν δεχθοῦμε αὐτὴ τὴ διάκριση τῶν προσόντων, πῶς εἶναι δυνατόν νά ὑπηρετοῦμε ὅλα τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα τῆς θείας Εὐχαριστίας πλὴν τῆς Διδασκαλίας; Τί μᾶς κάνει ἱκανοὺς γιὰ τὰ ὑπόλοιπα; Ἡ «πρακτικότητα» τῶν ὑπολοίπων στοιχείων τῆς θείας Εὐχαριστίας; *Δέν θά ἤθελα οὔτε νά διανοηθῶ ὅτι κάποιος μπορεῖ νά σκέπτεται μέ αὐτὸν τὸν τρόπο... Μήπως πιστεύουμε ὅτι θά χαρακτηρισθοῦμε ἀπὸ τοὺς ὑπερὸρθοδόξους ὡς καθολικίζοντες ἢ προτεσταντίζοντες ποιμένες;*

Ἕνας πιστὸς γιὰ νά ἔχει τὴν κλήση - κλίση, τὴ διάθεση καί τὴν ἐπιθυμία νά γίνεῖ Ἱερεὺς πρέπει, τουλάχιστον, νά εἶναι ἐνεργὸ μέλος κάποιας Κοινότητος καί ἡ ζωὴ του νά μορφώνεται, νά συνέχεται καί νά ἐμπνέεται ἀπὸ τό Εὐαγγέλιο καί μόνον, καί ὄχι ἀπὸ τὴ γοητεία πού ἐξασκεῖ: ἡ θέση τοῦ προεστῶτος, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ὁ ἐκκλησιαστικὸς διάκοσμος, ἡ ἱερατικὴ ἀμφίεση, ἡ τελετουργικὴ καί τυπικὴ πολυπλοκότης ἢ οἱ ἱερατικὲς κινήσεις, στάσεις καί ἐκφωνήσεις κατὰ τίς διαφορὲς Ἀκολουθίες. Αὐτὰ συγκινοῦν καί γοητεύουν καί τοὺς ἀπίστους ἢ ἀθέους, ὅταν οἱ συγκυρίες καί οἱ σκοπιμότητες τοὺς καταστήσουν θεατὲς κάποιων ἀκολουθιῶν καί ἔχουμε ἱστορικά, πολλὰ τέτοια παραδείγματα.

Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ, δυστυχῶς, λειτουργοῦν καί σάν «μετερίζια» ὄσων, γιὰ ἐγκεντρικὸς λόγους θεωροῦν τὴν Ἐκκλησίαν ὑπόθεση «προσω-

πικῆς πανδαισίας, ἀπολαύσεως καί στοχασμοῦ» καί οὐσιαστικά, ὅσοι γοητεύονται –ἕως φανατισμοῦ– ἀπό τό περιτύλιγμα αὐτό τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὅσοι ἀπεφάσισαν ὅτι, δέν εἶναι γιά ταξίδια καί περιπέτειες καί γι' αὐτούς καλό εἶναι τό λιμάνι, πού καί ἀσφαλές εἶναι καί μεγάλη παρέα ἔχεις. Γεννᾶται τό ἐρώτημα: Ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι μορφωμένοι ἢ ἀπόφοιτοι θεολογικῶν ἢ φιλοσοφικῶν σχολῶν; Ἦσαν οἱ τόσοι καί τόσοι Ἅγιοι καί Ὅσιοι ἀπόφοιτοι Πανεπιστημίων τῆς ἐποχῆς των; Κάποιοι βέβαια ἦσαν, ἀλλά ἀποτελοῦν ἐξαίρεση τῆς πλειοψηφίας.

Ποιό ἦταν τό χαρακτηριστικό τῆς ζωῆς τους; Ἡ συνεχῆς σπουδή, ἀδολεσχία καί γνώση τοῦ Εὐαγγελίου καί ἡ συνεχῆς ἀναζήτηση τρόπων τῆς –εἰ δυνατόν– ἀπολύτου ἐφαρμογῆς του, στόν καθημερινό βίο τους· ἐμπειρική, δηλαδή, γνώση τοῦ Εὐαγγελίου καί ὄχι θεωρητική. Τούς Ἀποστόλους τούς συνεπῆρε ἡ παρουσία τοῦ Ἐνσαρκωμένου Λόγου τοῦ Θεοῦ, Αὐτοῦ πού περπάτησε μαζί τους καί μίλησε ὅπως κανένας ἄλλος μέχρι τότε, ἐπισφραγίζοντας τά ὅσα εἶπε μέ θαύματα καί θυσίες, μέ Σταύρωση καί Ἀνάσταση, μέ Ἀνάληψη καί Πεντηκοστή καί ἐπιβεβαίωνε τήν μετ' αὐτῶν παρουσία Του «πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς των». Οἱ Ἅγιοι μιμήθησαν τό παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων καί κράτησαν διά τῆς προσευχῆς διαρκῆ τήν παρουσία Του στήν ζωή τους· στήν ἄσκηση ἢ καί τό μαρτύριό τους.

Ἐπάρχει μιά ἀπέραντη γνωστή καί μιά ἐξίσου ἀπέραντη ἄγνωστη θεολογική γραμματεία ἐπί τῆς ἐρμηνείας τοῦ Εὐαγγελίου καί οὐσιαστικά περί τῆς σχέσεως Θεοῦ καί ἀνθρώπου ἀπό ἀρχαίους ἕως συγχρόνους Πατέρες ἢ ὁποία, στήν πραγματικότητα εἶναι ἡ καταγραφή τῶν ἐμπειριῶν τῆς ἐπαφῆς τους μέ τό μυστήριό τοῦ Θεανθρώπου. Πόσο προσιτή εἶναι αὐτή ἡ Γραμματεία - Πατρολογία στήν σύγχρονη πραγματικότητα τῶν Ἱερέων; Ἀκούσαμε –ἂν ἀκούσαμε– κάτι στίς ἱερατικές σχολές - ἀκαδημίες - πανεπιστήμια, ταχύρρυθμα σεμινάρια καί ἀργότερα; Γιά τήν πλειοψηφία ἕνα μεγάλο τίποτα. Ἦταν ἕνα ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῶν ἐξετάσεων καί τίποτα παραπέρα. Διαβάσαμε δηλα-

δή δύο - τρία κηρύγματα, συνθέσαμε μιά ὁμιλία, ἐξετασθήκαμε, περάσαμε καί λάβαμε τήν ἱερωσύνη.

Μπορεῖ ἕνας Ἱερέας - Προεστῶς τῆς Εὐχαριστιακῆς Συνάξεως νά διαβάζει, νά ἀκούει μιά Εὐαγγελική περικοπή καί νά μήν τοῦ κάνει καμμιὰ αἴσθηση; Νά τοῦ εἶναι ἀδιάφορη καί νά μήν τοῦ δίνει καμμιὰ ἔμπνευση; Νά θεωρεῖ ὅτι ἐπειδή τήν διαβάζει ὁ ἴδιος πρός τό ἐκκλησίασμα, τό ἐκκλησίασμα αὐτόματα θά συλλάβει τά ὅσα θά μπορούσαν νά ἐπεξηγηθοῦν; Τότε τί θέση ἔχει μέσα στή θεία Εὐχαριστία; Εἶναι ἀπλῶς ὁ «τελετουργός»; Τότε σέ τί διαφέρει ἀπό τόν εἰδωλολάτρη ἱερέα πού τελοῦσε τήν θυσία καί τίποτε ἄλλο;

«Ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Τί σημασία ἔχουν τά λόγια αὐτά γιά ἕναν Ἱερέα πού δέν δύναται νά ἀρθρώσει λέξη περί τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου; Ἐπάρχει, βέβαια, καί ἡ περίπτωση μεγάλων Πατέρων ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πού μιλοῦσε καί πέντε φορές κατά τή διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας! Δέν ἐννοοῦμε αὐτό, ἀλλά δύο λόγια, ὁ καθένας θά πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά τά προφέρει ἀσχέτως τοῦ ἐπιπέδου καί τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιαζομένης Κοινότητος.

Τό ἄριστο, βέβαια, θά ἦταν ὁ Ἱερέας - Ποιμένας νά γνωρίζει νά τρέχοντα προβλήματα τῶν μελῶν τῆς Κοινότητάς του καί νά παρουσιάζει μέσα ἀπό τόν Εὐαγγελικό Λόγο λύσεις, συμβουλές καί κατευθύνσεις, προσανατολίζοντας τά πάντα πρός τά Ἔσχατα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν!

Ὅμως, ὑπάρχει καί ἡ ἔνσταση ὅτι προκειμένου ὁ Ἱερέας νά πεῖ ἀσυναρτησίες, καλύτερα ἢ σιωπή τῆς Διδαχῆς. Μόνον πού ἡ παρατήρηση αὐτή σέ συνδυασμό μέ τό ποσοστό τῶν διδασκόντων ποιμένων –κατά τή θεία Εὐχαριστία–, ἐπιβεβαιώνει τό μέγεθος τῆς ἠθελημένης ἀσχετοσύνης πού ἐπικρατεῖ στόν κύκλο τῶν κληρικῶν.

Κανένας δέν γεννήθηκε ρήτορας, ὁμιλητής, ἐρμηνευτής. Ὅλοι ἔγιναν κάποια στιγμή ἀπό κάποια ἰδιαίχουσα ἀνάγκη, εἴτε γιά νά περιγράψουν τόν πόνο τῆς ἀγάπης πού κατέτρωγε τά

σωθικά τους, είτε για να κρατήσουν άνοθευτη τήν έμπειρία τής πίστεως καί τήν έπομένη αὐτῆς παραδόσεως καί να τήν μεταφέρουν στίς έπερχόμενες γενεές, είτε για να άντιμετωπίσουν διαφόρους κινδύνους διασπάσεως του έκκλησιαστικού Σώματος, είτε διότι πίστευσαν καί στήν έντολή ότι, ό Λόγος του Θεου πρέπει να άκουσεί «εις πάντα τά έθνη».

Υπάρχει καί άλλη άντίρρηση περί τής Διδαχῆς ότι, θά χαρακτηρισθούμε ότι προτεσταντίζουμε άν τονίζουμε τήν έξέχουσα θέση τής Διδαχῆς καί τρόπον τινά, «*ύποτιμούμε*» τόν μυστηριακό χαρακτήρα του Μυστηρίου. Κανείς δέν ύποστηρίζει τήν άμετρη επέκταση τής Διδαχῆς, σέ σημείο να έξοβελισθεί τό Μυστήριο, αλλά τήν μέ μέτρο έπεξήγηση τής αιτίας τής Συνάξεως, διότι ό διαρκής άγώνας όλων είναι «*ή έπιρρέπεια του άνθρώπου εις τήν λήθη*». Έξάλλου, άν κάτι δέν μπορείς να τό πείς σέ πεντε-δέκα λεπτά τό πολύ, δέν θά σέ φθάσει ούτε μιά ώρα!

Μιλώ για τόν Χριστό, ίσοδυναμεί μιλώ για τήν πίστη μου καί ή πίστη είναι, πλέον, τής καρδιακής διαθέσεως καί ένας «*οικοδομικός συνδυασμός*» πολλών πραγμάτων διά τών οποίων εκφράζεται καί καλλιεργείται ή καρδιακή αὐτή διάθεση. Συνδυασμός έκκλησιαστικής παραδόσεως, λειτουργικής καί προσευχητικής έμπειρίας, θεολογίας, πνευματικότητας, αισθήσεως ότι άνήκω σέ έναν ενεργό οργανισμό ό όποιος ζεί τήν παρουσία του Χριστου διά μέσου τών γνωστών καί άγνωστων, προσιτών καί άπροσίτων «*πλησίον*».

Άκριβώς σ' αὐτήν τή διαδικασία να πάρουμε τόν Λόγο του Θεου καί διακριτικά να τόν μεταφέρουμε, να τόν κάνουμε Λόγο μας, να τόν έπαναλάβουμε, να τόν σπειρούμε. Θά μπορούμε να βρούμε νόημα καί αυτοπροσδιορισμό στή θέση μας στήν Έκκλησία ως Προεστοί ενός Σώματος πού συγκροτείται κατά τούς Λόγους του Χριστου «*ύπέρ τής του κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας*». Μόνο έτσι θά βρούμε τή θέση μας ως Προεστοί τής Εύχαριστιακής Συνάξεως καί έντεταλμένοι εις τύπον Χριστου κατ' «*έντολήν καί άνάθεσιν*» του Έπισκόπου μας.

Δέν θά μπορούσα ποτέ να φανταστώ τό Σώμα του Χριστου –τήν Σύναξη τών πιστών– να κινείται προς τά Έσχατα, να προσεύχεται γι' αὐτήν τήν συνάντηση τών Έσχάτων καί ουσιαστικά να παραμένει άλαλο. Η Έκκλησία, βέβαια, έπαναλαμβάνει τά ίδια πράγματα, αλλά τά ίδια αὐτά λόγια άποκτούν άλλη διαχρονική βαρύτητα άκόμα καί όταν έπαναλαμβάνονται στόν ίδιο τόπο, αλλά καί σέ όποιονδήποτε τόπο.

Όλοι οί κληρικοί συνηθίζουμε να μιλάμε περί Θεου μέσα από παγιωμένα σχήματα λόγου, εκφράσεις, φόρμες, λέξεις μέ συγκεκριμένη φόρτιση συγκεκριμένων νοημάτων. Αὐτός ό τρόπος όμιλίας καί βέβαια περιέχει μία σοφία, να μήν παρεκκλίνουμε από τόν όρθόδοξο τρόπο περιγραφῆς του θείου καί περιπέσουμε σέ λάθη τά όποια δημιούργησαν τίς αιρέσεις καί τά σχίσματα. Υπάρχει όμως καί ό κίνδυνος να γίνουμε βαρετοί καί προβλέψιμοι. Αὐτό είναι ένα όρατό πρόβλημα πού τό συναντάμε στίς σχεδόν άδειες Έκκλησίες ή στίς Έκκλησίες πού δέν υπάρχουν νέοι άνθρωποι.

Ένα μεγάλο μέρος τής αιτίας τής άπουσίας πιστών από τίς Έκκλησίες, είναι σίγουρα ό σύγχρονος τρόπος ζωῆς. Η υπερκατανάλωση καί ή συμπίεση του χρόνου. Σίγουρα, όμως, ένα μεγάλο ποσοστό τών άπόντων εάν έρωτηθεί θά άπαντήσει ότι απέχει από τήν εκκλησιαστική ζωή όχι άναγκαστικά διότι δέν πιστεύει, αλλά γιατί θεωρεί ότι ή εκκλησιαστική πράξη –ή επανάληψη τών εκκλησιαστικών δρωμένων– έτσι όπως διερμηνεύεται από τόν εκκλησιαστικό λόγο, δέν έχει τίποτα να του προσθέσει στίς γνώσεις καί στό τρόπο του σκέπτεσθαι περί Θεου, άνθρώπου καί κόσμου. Σάν αντίλογο σ' αὐτή τήν ένσταση, ή Έκκλησία ύπογραμμίζει τή σημαντικότητα τής «*εκκλησιαστικής έμπειρίας*» ή όποια λόγω τής ήδη διαμορφωμένης καταστάσεως, μάλλον έλαχίστους ένδιαφέρει καί οί όποιοι άπογοητεύονται όταν συμμετέχουν στήν εκκλησιαστική ζωή καί βρίσκονται πρό τής εκπλήξεως πού προκαλεί ή άποκάλυψη ότι οί ποιμένες τους πόρρω απέχουν από τό να μεταδίδουν, να διδάσκουν, να ύποστηρίζουν καί να συντονίζουν τά τής εκκλησιαστικής κοινο-

τικής ζωής της ένορίας τους. Ανάμεσα σέ όλα τά συνθετικά στοιχεία της Έκκλησίας ό εκκλησιαστικός λόγος παίζει έναν σημαντικότερο ρόλο στην Σύναξη και την προοπτική των πιστευόντων πρός την έρχομένη και ήδη παρούσα Βασιλεία των Ούρανών, εκτός αν τό όλο θέμα είναι νά σπρώξουμε τό χρόνο, νά πάρουμε μία σύνταξη και νά ξεκουραστούμε από την κόπωση πού προκαλεί τό σπρώξιμο του χρόνου.

Μιλούσαμε κάποτε μέ κάποιους συμπρεσβυτέρους και συνδιακόνους για τό θέμα της Διδαχής στη θεία Εύχαριστία και κάποιος όξύνους και εύχαρης κληρικός αντιπαρετέθηκε μέ τόν έξης έπιχειρηματικό λόγο: «Ήμουν τίς προάλλες, στό τάδε παρεκκλήσι. Μέ είχε προσκαλέσει μία ήλικιωμένη γυναίκα ή όποία κάθε χρόνο τέτοια ήμέρα όργανώνει μία θεία Λειτουργία και προσκαλεί τίς φίλες της...». Γνώριζαμε όλοι τά πρόσωπα πού περιέγραφε, στην πλειοψηφία τους γυναίκες ήλικιωμένες, «τά εύσεβή γραΐδια» του Παπαδιαμάντη... «Ήταν τό τάδε Εύαγγελικό ανάγνωσμα. Τί νά πώ σ' αυτές τίς γιαγιές πού ήξερα ότι δέν θά καταλάβαιναν τίποτα ό,τι και νά έλεγα. Κάνουν μία Λειτουργία «για τό καλό», πίνουν έναν καφέ και συγχωράνε τους άνδρες τους και πάνε στην δουλειά τους. Δηλαδή, νά ανακατευτούν ήθελήμενα ή άθέλητα στά οικογενειακά των παιδιών τους, νά τους βάλλουν σέ διαφωνίες και τριχογνωμίες, νά πάρουν κατόπιν τά φάρμακά τους και νά πέσουν νωρίς διότι, αύριο θά πρέπει νά πάνε στην Λειτουργία της Γιώργαινας διότι, ή Γιώργαινα είχε έλθει στην Λειτουργία πού έκαναν οι ίδιες και πρέπει νά ανταποδώσουν...». Είχε όφθαλμοφανώς δίκιο, καθώς γνωρίζαμε όλοι τά πρόσωπα της προαναφερομένης ιστορίας. Μήπως όμως είμαστε και έμεις υπεύθυνοι του επιπέδου των πιστών μας; Άπευθύνουμε ένα λόγο –γνωρίζοντας τό επίπεδό τους– πού νά μιλήσει στην καρδιά τους; Γνωρίζαμε όλοι άκόμη και την ανατομία της σκέψης ως αυτών των προσώπων και όμως ήμασταν αδύναμοι –πλήν του νά σχολιάζουμε και νά διηγούμαστε άνέκδοτα– νά άπευθύνουμε έναν καρδιακό λόγο στά πρόσωπα αυτά;

Άπό την άλλη πλευρά, δυστυχώς, είμαστε αδύναμοι νά άπευθύνουμε ένα λόγο και στους καλλιεργημένους και στους διανοουμένους της έποχής μας, αλλά και στους νέους άνθρώπους, όπου υπάρχουν νέοι άνθρωποι και δέν τους άπωθούμε μέ την άδιαφορία μας. Και έδώ γεννάται τό έρώτημα: Πώς μελετούμε τόν Λόγο του Θεού; (αν τόν μελετούμε και δέν ίσχυριζόμαστε ότι τόν ξέρουμε ήδη πολύ καλά).

Ό μακαριστός πνευματικός και Γέροντάς μας, Άρχιμ Δαμασκηνός Κατρακούλης, μάς συμβούλευε πάντοτε: «νά μελετάτε καθημερινά τό Εύαγγέλιο και την Παλαιά Διαθήκη και νά σκέπτεσθε αυτά πού διαβάζετε... όταν τελειώσετε έναν κύκλο μελέτης νά ξαναρχίζετε από την αρχή και θά δείτε ότι τή δεύτερη φορά θά προσέξετε διαφορετικά πράγματα από την πρώτη, την τρίτη άκόμη περισσότερο, την τέταρτη φορά θά πείτε, είναι σαν νά τά διαβάζω πρώτη φορά αυτά τά λόγια. Πώς δέν τά είχα ποτέ προσέξει. Μετά θά σάς άρκει μία φράση για νά σάς κάνει νά στοχαζέσθε, νά έμπνέεσθε και νά προσεγγίζετε τό μυστήριο της θείας Οικονομίας. Έτσι θά δείτε ότι, ό Λόγος του Θεού, τό Εύαγγέλιο έχει ένα άπέραντο βάθος... είναι άβυσσος θείων νοημάτων... άκριβώς αυτά τά θεία νοήματα θά πρέπει νά μεταδίδετε ως ιερείς. Άν δέν ανακαλύψετε αυτό τό βάθος μέσα από συνεχή και συστηματική μελέτη δέν θά μπορέσετε νά πείτε κάτι πού ν' άγγίξει τίς καρδιές των ανθρώπων και νά τίς γλυκάνει, νά τίς άγκιστρώσει στό Εύαγγέλιο και νά τίς παρακινήσει νά τό ανακαλύψουν και νά τό κάνουν ζωή τους».

Και συνέχιζε: «έτσι μέσα από αυτήν την συνεχή μελέτη και άδολεσχία θά πληροφορηθεί ή καρδιά σας ότι για την δική μας άμαρτωλότητα ό Λόγος σάρξ έγένετο και έσκήνωσεν έν ήμιν και μέ αυτόν τόν τρόπο όδηγούμεθα στην άνακάλυψιν της Δόξης του Θεού, δόξαν ως μονογενοϋς παρά πατρός. Τό Εύαγγέλιο άντανακλά την δόξαν του Θεού και τό αντίστροφο. Για τόν λόγο αυτό όταν τό διαβάζουμε τό λέμε έμμελώς για νά ξεχωρίζει από τόν λόγο μας και για τόν ίδιο λόγο ό ιερεύς όταν διαβάζει τό

Εὐαγγέλιο τό ὑψώνει ἐμπρός ἀπό τό πρόσωπό του γιά νά τονιστεῖ ὅτι δανερίζει τήν φωνή του στόν Χριστό καί ὁ λόγος πού ἀκούγεται εἶναι τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι τοῦ ἱερέως».

Ἴσως τό κριτήριό τῆς ἐπιλογῆς τῶν πρὸς ἱερωσύνη ὑποψηφίων θά πρέπει νά εἶναι πρωτίστως τό νά ἐξετάζουν οἱ Ἐπίσκοποι, τί πραγματικά σημαίνει τό Εὐαγγέλιο γιά τούς ὑποψηφίους καί ὄχι τόσο τή διάθεσή τους νά γίνουν κληρικοί σέ συνδυασμό μέ τίς ἀνεξάντλητες ἀνάγκες κάθε Ἐπισκοπῆς γιά διακονητές τῶν Μυστηρίων. Πιστεύω ὅτι τό θέμα εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας εἰδάλλως δημιουργοῦμε μιά τάξη, ἓνα εἶδος κληρικῶν οἱ ὅποιοι ἀπλῶς ὑπηρετοῦν –ἔστω καί ἐπαρκῶς– τήν ἰδέα τοῦ Εὐαγγελίου καί ὄχι τό ἴδιο τό Εὐαγγέλιο. Ἡ Ἐκκλησία σαφῶς καί ἐπαναλαμβάνει τά ἴδια πράγματα, αὐτό ἐξ ἄλλου, σημαίνει «λειτουργικός - ἑορτολογικός κύκλος», ἀνακύκλωση τοῦ ἰδίου μηνύματος. Λογικά τίθεται ἐν προκειμένῳ τό ἐρώτημα: «μά πόσες φορές, πόσες χρονιές μπορεῖ ἓνας ἱερεὺς νά ὀμιλεῖ ἐπάνω στίς ἴδιες περικοπές χωρὶς νά γίνεται βαρετός;».

Ἡ ὅλη ὑπόθεση τῆς Διαδαχῆς ἀποσκοπεῖ στό νά ἀποκτήσουν οἱ πιστοὶ «*νοῦν Χριστοῦ*», ἀποσκοπεῖ στήν ἀνακάλυψη τοῦ Εὐαγγελίου καί ὄχι ἀπλῶς στήν –προτεσταντικῶ τῷ τρόπῳ– ἐκμάθησή του. Ἐξ ἄλλου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προσδιορίζει τό εἶδος τῆς πνευματικῆς τροφῆς γιά κάθε πνευματικό ἐπίπεδο τῶν πιστῶν, χρησιμοποιώντας τήν διάκριση μεταξύ «γάλακτος» - «τροφῆς τῶν νηπίων» καί «στερεᾶς τροφῆς» - «τροφῆς τῶν ἐνηλίκων». Τί σημαίνει αὐτό; Ἄς πάρουμε ἓνα ἀπλό παράδειγμα: Ἀπό τά παιδικά μας χρόνια μέσῳ τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν ἀρχίζουμε νά ἀποκτοῦμε κάποιες μαθηματικές γνώσεις οἱ ὁποῖες μᾶς βοηθοῦν ἀπό πολύ νωρίς στήν καθημερινή μας ζωή. Ἐλάχιστοι ὅμως ἀπό ὅλους ἐμᾶς γίνονται μαθηματικοὶ καί ἐλάχιστοι ἀπό τούς μαθηματικούς προχωροῦν στά ἀνώτερα μαθηματικά καί τήν μαθηματική ἔρευνα. Ἐλάχιστοι ἀπό αὐτούς εἶναι σέ θέση νά ἐξηγήσουν στίς λαϊκές μάζες τί ἀκριβῶς εἶναι τά ἀνώτερα μαθηματικά καί ἡ ἔρευνα. Τά ἀποτελέσματα, ὅμως, τῶν μαθημα-

τικῶν καί τῆς ἔρευνας γίνονται εὐχρηστο ἐργαλεῖο γιά ὅλους μας (π.χ. κατασκευές, ὑπολογιστές, ἐπικοινωνίες, ἐναλλακτικὲς μορφές ἐνεργείας, ἐμπόριο κ.λπ.).

Αὐτό θά συμβεῖ καί μέ τό Εὐαγγέλιο, ἂν κατορθώσουμε νά κοινοποιήσουμε τίς δυνατότητές του· ὅλο καί περισσότεροι θά στραφοῦν στήν καθημερινή ὑλοποίησή του, κάποιιοι θά ξεχωρίσουν –*σύμφωνα μέ τὰ δοθέντα τάλαντά τους*– καί θά ἀσχοληθοῦν βαθύτερα, ἀλλά αὐτή ἀκριβῶς ἡ βαθύτερη μελέτη καί ἐνασχόληση θά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τόν καθημερινό πλουτισμό τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων μέ τήν ἐμπειρία τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεοπτίας, διότι ἀκριβῶς ἐκεῖ ἀποβλέπει κάθε ἐκκλησιαστικὴ διδασκαλία περὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Δέν εἴμαστε ὁπαδοὶ κάποιας ἰδέας τοῦ Εὐαγγελίου, εἴμαστε προσκεκλημένοι στό Θαβῶρ καί στήν θέαση τοῦ κόσμου μας ὑπὸ τό Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως! Αὐτό, ἀκριβῶς, προσπαθοῦμε καθημερινά ἐργαζόμενοι στοὺς Ἀποστολικούς Ἀμπελώνες τῆς Ἀφρικῆς καί ἐκεῖ ἀποσκοποῦμε νά ἀνεβάσουμε τούς νεοφύτους ἀδελφούς μας γιά νά μπορέσουν νά δοῦν τόν κόσμο τους –τόν κόσμο μας– μέσα ἀπὸ τήν ἐμπειρία τῆς Μεταμορφώσεως. Αὐτὴ εἶναι ἄλλωστε ἡ μεγάλη καί εἰδοποιὸς διαφορὰ μας μέ τόν ὑπάρχοντα κυκεῶνα τῶν ἑκατοντάδων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν. Καί αὐτές Χριστὸν κηρύττουν, ἀλλά ἀγνοώντας τήν ἐμπειρία τῆς Μεταμορφώσεως.

Ὁ λόγος τῶν Ἱεραποστόλων δέν εἶναι μιά εὐκόλη ὑπόθεση· θά πρέπει νά εἶναι ἓνας λόγος ξεχωριστός, νά μὴν ἀναφέρεται ἀπλῶς σέ ἱστορικά γεγονότα, ἀλλά θά πρέπει νά ἔχει αὐτὴν τὴν ποιότητα καί αὐτὴν τὴν δυναμική: *Νά ἐνσαρκώσῃ* σήμερα τόν Χριστό στίς ὑπάρξεις τῶν ἀνθρώπων μέσα ἀπὸ ἓνα ἱστορικό χάσμα αἰώνων, νά παρακινήσει νά ἀκολουθήσουν οἱ ἀκροατές τὴν ἐπίγεια ζωὴ τοῦ Κυρίου καί κατόπιν, νά πιστοποιηθεῖ ἔμπρακτα ἡ πίστη τους καί ἡ διάθεσή τους νά ἀκολουθήσουν τόν Ἰησοῦ «*διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων*» πού θά πραγματοποιήσῃ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ

στή ζωή τους και μέσα από αυτές τις έμπειρίες νά δημιουργηθεί «ή μνήμη» πού θά αναγεννάται διά του Μυστηρίου τής Αναμνήσεως, δηλαδή τής θείας Εύχαριστίας.

Αυτός είναι ο κύκλος του λόγου των έργων του Αποστολικού έργου σήμερα, πού ασφαλώς δέν είναι δυνατόν, νά πραγματοποιηθεί από μιά χούφτα ανθρώπων μέσα σέ σύντομα χρονικά διαστήματα, αλλά σέ έτη κάποιων γενεών. Αυτόν τόν λόγο εργαζόμαστε και καλλιεργούμε καθημερινά και προσπαθούμε νά κατακτήσουμε και νά μεταδώσουμε.

Λυπούμαστε, όμως, αφάνταστα όταν ανακαλύπτουμε ότι για πολλούς –ίσως τούς περισσότερους– αδελφούς μας, συνεχιστές του Αποστολικού έργου από τής Αρχαίες Εκκλησίες είμαστε «ιδιώτες», γραφικοί και ονειροπόλοι πού προσπαθούμε μέ ένα σχεδόν «ιδιωτικό έργο», νά αλλάξουμε τόν κόσμο, τό νόημα του οποίου αυτοί τό έχουν καταλάβει και έφησυχάζουν άδιαφορώντας... και μäs τό δείχνουν έμπρακτα και καθημερινά.

† Ο Καμερούν Γρηγόριος

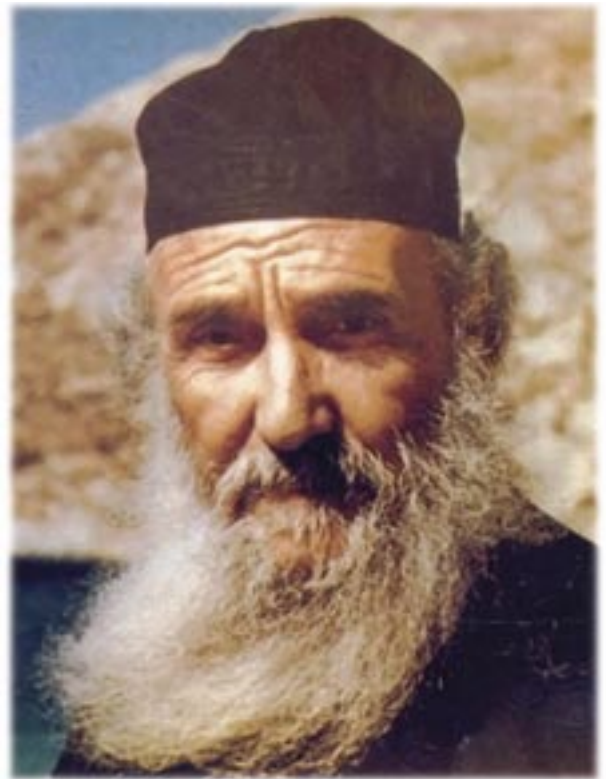
ΑΓΙΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Ένας πρόδρομος τής Όρθόδοξης μαρτυρίας στήν Οίκουμένη

Τό βιβλίο «Άγιος Άμφιλόχιος Μακρής. Ένας πρόδρομος τής Όρθόδοξης μαρτυρίας στην Οίκουμένη» είναι έργο του συγγραφέα Νικολάου Τ. Τσιρέβελου και εκδόθηκε τό έτος 2019. Έχει 172 καταριθμημένες σελίδες και τό κυρίως περιεχόμενό του, διαρθρώνεται σέ έξι κεφάλαια, καθένα από τά όποια άφορά στον άγιο Άμφιλόχιο τής Πάτμου, μέ κεντρικό άξονα τήν ιεραποστολική δράση του. Σκοπός του συγγράμματος, όπως τόν θέτει ο ίδιος ο δημιουργός του στην εισαγωγή, είναι νά «άποτελέσει τήν άφετηρία για τήν περαιτέρω συστηματική έπιστημονική μελέτη τής πολυδιάστατης διακονικής προσφοράς του (ένν.: άγιου Άμφιλοχίου)».

Ο συγγραφέας είναι διδάκτορας Θεολογίας στην ειδίκευση τής Όμιλητικής. Υπηρετεί ως καθηγητής θεολόγος στο «Βενετόκλειο» – 1ο Γενικό Λύκειο Ρόδου και διδάσκει στο Τμήμα Θεολογίας και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου «Λόγος» στά Τίρανα.

Στό πρώτο κεφάλαιο, ο συγγραφέας, αρχικά, άσχολείται μέ τήν εκπαίδευση πού έλαβε ο άγιος Άμφιλόχιος ως λαϊκός και τή μοναχική κουρά του στην Ίερά Μονή του Άγίου Ίωάννη του Θεολόγου Πάτμου. Αναφέρεται, μάλιστα, στις έπιρροές πού δέχθηκε τότε από τόν πνευματικό πατέρα του, τόν Γέροντα π. Μακάριο Άντωνιάδη,

τόν έρημίτη μοναχό π. Θεόκτιστο Τριανταφύλλου, ο οποίος είχε πνευματική συγγένεια μέ τόν πρώτο, καθώς και τόν άγιο Νεκτάριο, Έπίσκοπο Πενταπόλεως. Από τόν π. Μακάριο χειροθετήθηκε ως μεγαλόσχημος μοναχός, ενώ χειροτονήθηκε διάκονος τό 1919 και τό ίδιο έτος έγινε πρεσβύτερος. Στή συνέχεια, ο συγγραφέας αναλύει τόν ιδιαίτερο ιεραποστολικό και ταυτόχρονα πατριωτικό άγώνα πού ανέπτυξε ο Άγιος, μέ-

χρι τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Παρακάτω, σημειώνει την αξιολογη ιεραποστολική δράση του Ίδιου, κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Αποκορύφωμα αυτής της δραστηριοποίησής του ήταν η διαχείριση του Όρφανοτροφείου της Ρόδου, ενώ στο ως άνω χρονικό διάστημα διακονούσε ως πνευματικός της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης και έρχόταν σε έπαφή με νέους ανθρώπους, κυρίως, διατηρώντας, παράλληλα, αλληλογραφία με κάθε πνευματικό παιδί του. Επιπλέον, ο συγγραφέας, μάς πληροφορεί για τή δημιουργία σχέσεων του Γέροντα Αμφιλοχίου με μεταγενέστερους Μητροπολίτες, Ήγούμενους Ίερών Μονών, Πατέρες και Πανεπιστημιακούς Καθηγητές.

Στό δεύτερο κεφάλαιο, πραγματεύεται τήν προετοιμασία πού διεξήγε ο άγιος Αμφιλόχιος για τήν έναρξη της ιεραποστολικής διακονίας του. Σέ πρώτη φάση, ο Γέροντας της Πάτμου αναζήτησε τούς ανθρώπους πού ήταν κατάλληλοι για τήν επίτευξη αυτού του σκοπού. Έτσι, άρχισε νά ταξιδεύει σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, όπως τήν Αθήνα και τήν Κρήτη. Τό κάλεσμά του για ιεραποστολική κινητοποίηση άπευθυνόταν σε όλους τούς Όρθοδόξους, ανεξάρτητα από τήν επαγγελματική και κοινωνική θέση τους, κυρίως, όμως, στόχευε τίσ ψυχές των νεαρών ατόμων. Επίσης, ο συγγραφέας αναφέρει ότι ο άγιος Αμφιλόχιος προέτρεπε νά γίνονται προσπάθειες ιεραποστολικής δράσης σε χώρες του Έξωτερικού και διαπιστώνει ότι, κατά αυτόν τόν τρόπο, δημιουργήθηκε ένας ισχυρός κύκλος ιεραποστόλων, εντός και εκτός Ελλάδας.

Τό επόμενο κεφάλαιο περιέχει στοιχεία της ιεραποστολικής θεολογίας πού έθεσε σε εφαρμογή ο άγιος Αμφιλόχιος. Ό συντάκτης του κειμένου προβάλλει τήν κλήση του Όσίου για Ίεραποστολή σε όλες τίσ Ήπείρους της γης, καθώς και τή μέριμνά του για τό διαχριστιανικό διάλογο. Επιπροσθέτως, σκιαγραφεί τό πρότυπο του ιεραποστόλου, επισημαίνοντας ότι ο Άγιος της Πάτμου χρησιμοποιούσε πολλές έπιστήμες, συμπεριλαμβανομένων της Θεολογίας και της Παιδαγωγικής, προς έκπλήρωση του σκοπού του.

Στό τέταρτο κεφάλαιο, περιγράφει τή σχέση του Μοναχισμού με τήν Ίεραποστολή, κατά τόν όσιο Πατέρα. Ό Άγιος έπίδωξε τήν όργάνωση του Μοναχισμού με στόχο τήν ανάληψη της ιε-

ραποστολικής διακονίας, πέραν, φυσικά, των κύριων μοναστηριακών καθηκόντων, ενώ επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τή διακονία των γυναικών μοναχών. Έπειτα, ο συγγραφέας καθιστά σαφές ότι τό ιεραποστολικό πλάνο του Γέροντα διέθετε ως κατεξοχήν περιοχή άφετηρίας τήν Πάτμο.

Στό πέμπτο κεφάλαιο, έπεξηγεί τό ύφος πού χρησιμοποιούσε ο άγιος Αμφιλόχιος τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο του. Συγκεκριμένα, τόν χαρακτηρίζει ως Αποστολο του Ίδιου του Χριστού, άφου με τά κηρύγματα, τίσ συζητήσεις και τίσ έπιστολές του, ξεκούραζε και φωτίζε τούς άκροατές, συνομιλητές και αναγνώστες του, αντίστοιχως. Έμβαθύνοντας σε αυτήν τή λεπτομέρεια, έστιάζει στή χρήση της δημοτικής γλώσσας με άμεσο και παραβολικό τόνο εκ μέρους του άγίου Αμφιλοχίου σε άρκετές περιπτώσεις. Βέβαια, έπισυνάπτει τό γεγονός ότι προσάρμοζε τό λόγο του, ανάλογα με τήν περίσταση, πάντα, όμως, είχε διάθεση αγάπης και στοργής προς όλους όσοι τόν περιστοιχίζαν. Στή συνέχεια, μνημονεύει τά κύρια μοτίβα από τή μυστηριακή ζωή και τό Μοναχισμό τά όποια λάμβανε υπόψιν του ο Άγιος, κατά τήν αλληλεπίδραση με τόν κόσμο, ενώ φανερώνει τή διάθεση ένότητας με όλους τούς ανθρώπους.

Στό έκτο και τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου, εξετάζεται ή ιεραποστολική διακονία του ιεροϋ Πατέρα σε παραπάνω προεκτάσεις της υπόλοιπης ζωής του. Έδώ, ο συγγραφέας τονίζει τήν έκπόνηση της ιεραποστολικής δραστηριότητας του Άγίου σε δυσχερείς πολεμικές συνθήκες, δηλαδή όταν ή Πάτμος βρισκόταν υπό ιταλική κατοχή. Επίσης, δίνει έμφαση στην άκατάπαυστη φιλανθρωπική δράση του Όσίου, κατά τή διάρκεια όλης αυτής της κρίσιμης περιόδου, ενώ ολοκληρώνει τό κεφάλαιο με τήν καταγραφή των πρωτοβουλιών πού έπωμίστηκε σε σχέση με τήν οικολογική ευαισθητοποίηση.

Συμπερασματικά, μπορεί νά αναφερθεί ότι ο συγγραφέας επιτυγχάνει τό σκοπό της συγγραφής του βιβλίου του, άφου δίνει τό στίγμα για τήν περαιτέρω μελέτη σχετικά με τή διακονία του άγίου Αμφιλοχίου της Πάτμου.

*Γεώργιος Κ. Σκουδρινούδης, μεταπτυχιακός φοιτητής
Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας Α.Π.Θ.*

Ἑρώτηση:

Ποιό (πρέπει νά) εἶναι τό πολίτευμα τῶν νεοϊδρυομένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στίς ἱεραποστολικές χώρες;

Ἀπάντηση:

Ἐπιγραμματικῶς θά λέγαμε ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί ὄλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι συνοδικό - ἱεραρχικό.

Ἐν πρώτοις ἡ συνοδικότητα διαφαίνεται καί ὑποδεικνύεται ἀπό τίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Πράγματι ἐκεῖ καί ἰδίως στό κεφάλαιο 15 ἔχουμε τίς ἐξῆς χαρακτηριστικές ἐκφράσεις:

α) «Συνήχθησαν δέ οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι» (στ. 6). β) «Πολλῆς δέ συζητήσεως γενομένης» (στ. 7). γ) «Ἐσίγησε δέ πᾶν τό πλῆθος καί ἤκουον» (στ. 12). δ) «Μετά δέ τό σιγήσαι αὐτούς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος (ὁ πρῶτος Ἱεράρχης Ἱεροσολύμων) λέγων·» (στ. 13), πού σημαίνει μετά πῆρε τό λόγο ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος καί εἶπε: «Συμεών (ὁ Πέτρος) ἐξηγήσατο» (στ. 14) ... «καί τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν» (στ. 15). Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ὁ αὐθεντικός λόγος τοῦ Θεοῦ. Αὐτός εἶναι ἀπαραίτητος σέ κάθε Σύνοδο. ε) «Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς πρεσβυτέροις σύν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ» (στ. 22). στ) «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν» (στ. 28). Τό Ἅγιον Πνεῦμα τούς φώτιζε καί τούς ὁδηγοῦσε.

Ὅπως βλέπουμε ὑποδεικνύεται καί καθιερώνεται ὄχι μόνο τό συνοδικό πολίτευμα γενικῶς, ἀλλά καί ὁ τρόπος διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν, τῆς λειτουργίας, τοῦ συνοδικοῦ πολιτεύματος, τοῦ συνοδικοῦ συστήματος.

Αὐτά ἐνισχύονται καί ἀπό τούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τούς ὁποίους ἀπευθύνει πρός τούς πρεσβυτέρους-ἐπισκόπους τῆς Ἐφέσου καί ὅπου τούς λέει: «Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καί παντί τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τό

Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διά τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. 20,28). «Ὅλοι ἢ πολλοί μαζί ἐπίσκοποι ποιμαίνουν ἐν συνόλῳ.

Ἀκόμη πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὄχι μόνο δικαιολογημένος καί κατοχυρωμένος ἀπό τήν Ἁγία Γραφή εἶναι ὁ συνοδικός θεσμός, ἀλλά καί θεσμοθετημένος καί νομοθετημένος εἶναι, καί ἀπό τούς ἱερούς καί θείους κανόνες. Ἔτσι ὁ λζ' (37ος) ἀποστολικός κανόνας πού ἐπικυρώθηκε καί ἀπό τήν Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδο ὀρίζει: «Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων». Παρόμοιοι κανόνες εἶναι καί οἱ: κ' Ἀντιοχείας, μ' Λαοδικείας, ε' τῆς Α' Οἰκουμενικῆς, ιθ' τῆς Δ', ἡ' τῆς Πενθέκτης, στ' τῆς Ζ'.

Ἐπίσης χαρακτηριστικός εἶναι καί ὁ μ' (40ος) καν. τῆς Λαοδικείας, ὁ ὁποῖος ὀρίζει: «Ὅτι οὐ δεῖ (= δέν πρέπει) ἐπισκόπους καλουμένους εἰς σύνοδον καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι (= νά πηγαίνουν) καί διδάσκειν, ἢ διδάσκεσθαι (= νά διδάσκονται), εἰς κατόρθωσιν (= πρόοδο) τῆς Ἐκκλησίας ...».

Ἀλλά δέν ἐπικυρώνεται καί δέν κατοχυρώνεται μόνον ὁ χαρακτηρισμός *συνοδικό πολίτευμα*, ἀλλά προβάλλει, διαφαίνεται καί ὡσαύτως κατοχυρώνεται καί ὁ χαρακτηρισμός *ἱεραρχικό*. Ἦδη ἀπό ὀρισμένες ἐκφράσεις τῶν προμνημονευθέντων χωρίων τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» διακρίνεται ἡ ἀρμοδιότητα καί ἡ εὐθύνη τῶν ἀποστόλων-ἱεραρχῶν γιά τή λήψη τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως, τ.ἔ. τῆς διαποιμάνσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡστόσο ὁ χαρακτηρισμός καί ὡς ἱεραρχικό τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νά

έξαρτηθεί και να νοσηματοδοτηθεί και από μία άλλη έννοια εκτός της προηγουμένης: "Ότι ο ιεράρχης, ο επίσκοπος, φθάνει, προβιβάζεται στην βαθμίδα αυτή, αφού ιεραρχικώς περάσει από τις προηγούμενες βαθμίδες της ιερωσύνης. 'Επ' αυτού χαρακτηριστικός και διαφωτιστικός είναι ο ι' καν. της Σαρδικής συνόδου, ο οποίος ορίζει: «'Εάν τις από της αγοράς (π.χ. πλούσιος ή ρήτορας) αξιοίτο επίσκοπος γίνεσθαι, μή πρότερον καθίστασθαι, εάν μή και αναγνώστου, (και υποδιακόνου), και διακόνου, και πρεσβυτέρου υπηρεσίαν έκτελέση». "Έτσι και εδώ στον κανόνα αυτό διαφαίνεται η ιεραρχική δομή της ιερωσύνης

και της 'Εκκλησίας, ή βαθμιαία άνοδος στην ιερωσύνη από τον κατώτερο κληρο στον άνωτερο μέχρι του βαθμού του επισκόπου. Φυσικά πάνω από τον επίσκοπο πάλιν ιεραρχικώς είναι ή τοπική, ή γενική και ή Οικουμενική Σύνοδος.

Μετά τα άνωτέρω νομίζουμε διαφαίνεται διαγράφεται σαφώς τό συνοδικό-ιεραρχικό πολίτευμα της 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας. Καί αυτό ισχύει και για όλες τις 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες, για όλες τις υπάρχουσες Αυτόκέφαλες και για όλες τις νέες, τις ιδρυόμενες και στίς ιεραποστολικές χώρες.

Παναγιώτης 'Ι. Μπούμης

Τό ραντεβού τών πέντε παρά πέντε άκριβώς...

Κάθε απόγευμα στίς πέντε παρά τέταρτο ξεκινάμε από τό σπίτι για τόν πλησιέστερο Ναό. Δέκα λεπτά περπάτημα και είμαστε ήδη στό αναλόγιο για τόν 'Εσπερινό.

Στά μέσα της διαδρομής όφείλω να άφιερώνω περί τό μισό λεπτό για τό καθιερωμένο ραντεβού. 'Ο μικρός μου φίλος, ο γενναίος κτηνοτρόφος πού σέρνει ίσα με δέκα άγελάδες, ισχνές, με κέρατα πού ξεπερνούν τό μπόι του, με περιμένει κοιτώντας επίμονα τό χωματόδρομο.

Δέν έχει ρολόι, μάλλον άγνοεί άκόμη και την ύπαρξή του. 'Ισως είναι τό στομάχι του, πού του θυμίζει τό πότε θά περάσω.

Μόλις με δει, τρέχει. Εύγενικά άπλώνει τό χέρι, και παίρνει ότι του δώσω. Πολλές φορές, αν δέν τόν προλάβω, τά καταναλώνει με τό περιτύλιγμα. Ειδικά τις σίχλες. Τά μάτια του γυαλίζουν στή θέα της συμπυκνωμένης ζάχαρης. 'Ισως είναι ή μοναδική τροφή της ήμέρας. Στό τέλος πάντα μου άρπάζει τό χέρι για να τό φιλήσει. "Όχι γιατί είναι χριστιανός, αλλά γιατί νιώθει εύγνωμοσύνη. Πάντα τό τραβώ προτάσσοντας τό μάγουλό μου.

Κάπως έτσι, με λίγο «γλυκό σάλιο» στά γένια μου διαβάζω καθημερινά τά γράμματα του 'Εσπερινού και νιώθω ειλικρινά εύτυχισμένος. Δόξα τῷ Θεῷ!

† 'Ο Τολιάρας και Νοτίου Μαδαγασκάρης Πρόδρομος

Τό ταξίδι για τήν Τσικάπα...

Μιά από τίς πέντε ἐπαρχίες πού ἀπαρτίζουν τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας, εἶναι τό Κασάι μέ πρωτεύουσα τήν Τσικάπα. Ἡ Τσικάπα ἀπέχει 280 χιλιόμετρα ἀπό τήν Κανάγκα. Ὁ δρόμος εἶναι κομμένος καί σέ ἄθλια κατάσταση, μέ ἀποτέλεσμα νά μήν μποροῦν νά διέλθουν ἐπιβατικά αὐτοκίνητα, παρά μόνο φορτηγά καί ὀχήματα τύπου τζίπ.

Ἐπειδή δέν διαθέτουμε τέτοιου τύπου ὄχημα, ἀπόφασισα νά ταξιδέψω ἀεροπορικῶς μέχρι τήν Κινσάσα καί ἀπό ἐκεῖ νά συνεχίσω μέ ἕνα μικρό ἀεροπλανάκι, γιά περίπου δύο ὥρες, μέχρι τήν Τσικάπα, προκειμένου νά ἐπισκεφθῶ τήν ἱεραποστολική βάση τῆς περιοχῆς. Δυστυχῶς τό ἀεροδρόμιο τῆς Τσικάπα εἶναι στρωμένο μέ χῶμα καί λόγω τῶν ἰσχυρῶν βροχοπτώσεων καταστράφηκαν τμήματα τοῦ ἀεροδιαδρόμου, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀναβάλλω γιά μέρες τήν ἐπίσκεψή μου καί νά περιμένω μέχρι νά ἀποκατασταθοῦν οἱ ζημιές.

Ὅταν μετά ἀπό ἡμέρες καταφέραμε μέ τόν συνοδό μου νά ταξιδέψουμε στήν Τσικάπα, γίναμε ἀποδέκτες θερμῆς ὑποδοχῆς ἀπό τούς πιστούς τῆς περιοχῆς. Τά προβλήματά μας, ὅμως, συνεχίστηκαν καθῶς μέ τήν ἀφίξή μας ξεκίνησε δυνατή νεροποντή. Ἐνῶ περπατούσαμε μέσα σέ στενά μονοπάτια ὥστε νά φτάσουμε στή μιά ἀπό τίς δύο ἐνορίες μας, ἡ βροχή δυνάμωσε περισσότερο μέ ἀποτέλεσμα νά πρέπει νά ἐπιβιβασθῶ σέ κάποιο μηχανάκι προκειμένου τό συντομότερο δυνατό νά φτάσουμε στόν προορισμό μας. Ἡ βροχή ἦταν τόσο

δυνατή ὥστε τό μηχανάκι παρασύρθηκε, μέ ἀποτέλεσμα νά γίνουμε μούσκεμα. Τελικά μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί παρά τούς τόσους πειρασμούς, καταφέραμε νά φθάσουμε στήν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου.

Τήν ἐπομένη ἡμέρα τέλεσα τή θεία Λειτουργία καί ἀφοῦ οἱ πιστοί μέ καλωσόρισαν, τούς μίλησα μέ ἀπλά λόγια, προσπαθώντας νά στηρίξω τήν πίστη τους. Προχείρισα σέ Οἰκονόμο καί Πνευματικό τόν ἐφημέριο π. Διονύσιο καί συναντήθηκα μέ τούς ἐπιτρόπους καί μέ τούς δασκάλους τῆς ἐνορίας, ἀπό τούς ὁποίους ἄκουσα τίς δυσκολίες καί προσπάθησα νά δώσω κατευθύνσεις γιά τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων πού μου ἐξέθεσαν.

Ἐπισκέφθηκα καί τήν ἐνορία τῶν Ἁγίων Πέτρου καί Παύλου ὅπου ἐφημέριος εἶναι ὁ π. Ἀγαθόνικος, γιά νά τελέσω τόν Ἑσπερινό. Στό κήρυγμα τούς ἀνέλυσα τί εἶναι Ἐκκλησία καί ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση μας ὡς χριστιανοί μέσα σ' Αὐτήν. Τό βράδυ συναντήθηκα στήν ἐνορία μέ νέους καί μέ κατηχητές τῆς περιοχῆς. Καί στίς δύο ἐνορίες προχείρισα νέους ἀναγνώστες, ὥστε νά ὑπηρετοῦν τήν Ἐκκλησία μέ τίς εὐχές Της.

Τό περιπετειῶδες ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς μας μέ προορισμό τήν Κινσάσα διήρκησε συνολικά 23 ὥρες, ἐφόσον ξεκινήσαμε στίς 5 τό ἀπόγευμα καί φθάσαμε στήν Κινσάσα στίς 4 τό ἀπόγευμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας. Μία ἡμέρα ἀργότερα ἐπιστρέψαμε ἀεροπορικῶς στήν Κανάγκα. Ἐτσι εἶναι τά πράγματα ἐδῶ στήν Ἀφρική καί κάπως ἔτσι προ-

σπαθοῦμε νά ἀνταποκριθοῦμε στίς ποιμαντικές ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων τῶν ὁποίων τίς ψυχές ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἐμπιστέφθηκε. Κάνουμε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί προχωράμε...

† Ὁ Κανάγκας Θεοδόσιος

«τῶν δέ μαθητῶν καθῶς ἠὺπορεῖτό τις, ὄρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 01-07-2019 ἕως 30-09-2019 προσεφέρθηκαν στό Γραφεῖο τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τούς:

Tsina Frideriki 100 • Ἀθανασίου Ἀθανάσιο 50 • Ἀντωνίου Παρασκευή 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3276) 48 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3521) 30 • Ἀνώνυμο

(Γ.Ε. 2781, 3243, 3260) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2779) 505 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2790, 2791, 3278, 3279) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3225) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3221, 3259, 3281) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2784) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1920) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3254) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3235) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3228) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2444) 50 •

Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3223) 5 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3257) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1926) 90 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1924) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3269) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2770) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2800) 150 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1931) 90 • Ἀποστόλου Ἀθηνᾶ 856,60 • Ἀσημακόπουλο Ἀνδρέα 50 • Βασιλειάδη Κων/νο 50 • Βλαχιώτη Βασιλική 100 • Βόσικα Δημήτριο 200 • Βρεττό Στέφανο 100 • Γαβρίδου Σοφία 50 • Γαλάνη Μ. 50 • Γεωργίου Ἐλευθέριο 15 • Γιαννάκη Γεώργιο 30 • Γιαννοπούλου Παναγιώτα 27 • Γκίγκελο Νικόλαο - Νεκτάριο 20 • Γκιουρτζιάν Μαρία 100 • Δανιήλ 30 • Δασκαλοπούλου Οὐρανία 50 • Δεληγιάννη Χριστόδουλο 20 • Δεληγιώργη Κων/νο 60 • Δελημπαση Εὐαγγελία 50 • Δημητρίου Νίκη 40 • Διαμαντόπουλο Διονύσιο 150 • Δίτζελου Ἀνετούλα 45 • ΕΡΤ Α.Ε. 10.000 • Δρακουλάκη Μενέλαο 100 • Ἐξαρχο Βασίλειο 30 • Ζακυνθινό Νικόλαο 250 • Ζαρίφη Μιχαήλ 10 • Ζαρκαδούλα Ἰωάννη 200 • Ζαφειρόπουλο Χρήστο 40 • Ζαφειρό-

πουλο Άναστάσιο 20 • Ζέρβα Νικ. Δημ. 150 • Ζηλιανάκη Έλενη 70 • Ζησόπουλο Πέτρο 50 • Ήουχαστήριο «ΟΙ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Κακαράτζα Άντώνιο 30 • Κάμα Βασίλειο 5 • Κανδαράκη Άντώνιο 100 • Κάντζο Κων/νο 40 • Καντιδάκη Ίωάννη 90 • Καραθεοδώρου Είρ. 50 • Καρακατσάνη Άθηνά 100 • Καρακίτσου Έλενα 100 • Καρβέλα Παναγιώτη 100 • Καρκάνη Φίλιππο 28 • Καρυώτου Χαρίκλεια 50 • Κατηφόρη Νικόλαο 10 • Κατηφόρη Χρήστο 30 • Κιούση Παρασκευή 10 • Κοκκινάκη Ύπατία 100 • Κουκουβίνο Βασίλειο 30 • Κουπαράνη Στέργιο 16 • Κουτουμάνο Δημήτριο 100 • Κουτσογιάννη Δήμητρα 90 • Κρουστάλλη Δέσποινα 130 • Κωνσταντινίδου Έλεούσα Μαρία 50 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 80 • Λιβιεράτου Δήμητρα 50 • Μαγκλιβέρα Σταύρο 100 • Μαζωνάκη Έλενη 100 • Μαΐσογλου Άντώνιο 50 • Μάμα Εύαγγελο 15 • Μανακούδα Ρίτα 10.000 • Μελισσάρη Εύαγγελο 30 • Μεταξιώτη Νικόλαο 25 • Μητσιου Θεοδώρα 100 • Μπέρκου Άννα 20 • Μποζόπουλο Κωνσταντίνο 20 • Παντζοπούλου Άδαμαντία 50 • Παπαβασιλείου Μαρία 50 • Παπαδάκο Γεώργιο 350 • Παπαθανασοπούλου Παναγιώτα 200 • Παπανικολάου Νικόλαο 15 • Παπασπυροπούλου Μέλω 20 • Παπαστεργίου Δημήτριο

100 • Παππά Φωτεινή 30 • Πατούνα Έμμανουήλ 90 • Πετρόπουλο Ίωάννη 1.000 • Πρυμικήρη Σταύρο 30 • Σαββίδη Παναγιώτη 100 • Σαλίβερο Άνάργυρο 100 • Σαραντόπουλο Έπαμεινώνδα 45,4 • Σαρίδου Βηλθεέμ 500 • Σιμώνη Έμμ. Έλενη 50 • Σκαφίδα Άντώνιο 50 • Σταματοπούλου Ρούσσου Άρτεμις 60 • Στάτη Βασίλειο 10 • Σταύρου Κωνσταντίνο 300 • Στυλιανίδη Άνδρέα 50 • Σωτηρόπουλο Φώτη 50 • Ταταράκη Εύαγγελία 50 • Τζανετή Στυλιανό 20

• Τζίντζιο Γεώργιο 60 • Τριανταφύλλου Εύγενία 10 • Τσέγκου Μαρία 50 • Τσίντζα Έλενη 450 • Τσίρμπα Άντώνιο 100 • Ύφαντη Ίωάννη 20 • Ύφαντη Ίωάννη 60 • Φλώρου Χρ. Άθηνά 20 • Φούγια Κωνσταντίνο 100 • Χαλκιά Άσημίνα 15 • Χαρίση Κωνσταντίνο 350 • Χατζησταυρίδου Άναστασία 20 • Χριστόπουλο Παναγιώτη 100 • Χρυσό Μιχ. Παύλο 50 • Χρυσοβαλάντου 50.

Έπιμέλεια: Εύαγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χριστούγεννα 2019 † Ό Καμερούν Γρηγόριος	2
Άρχιμ. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος Λίγο πριν τό μεγάλο ξεκίνημα Βασίλειος Γούλας	3
Σύγκληση τής Ίεράς Συνόδου του Πατριαρχείου Άλεξανδρείας Άπό τό Πατριαρχείο Άλεξανδρείας	5
Δύο χαρισματικές προσωπικότητες πού κόσμησαν τήν Άποστολική Διακονία † ό Φαναρίου Άγαθάγγελος	8
Ό όσιος Άβράμιος καί οι είδωλολάτρες τής Ταϊνάς Μ.Σ.Π.	12
Βαπτίσεις στό Dolisie Άπό τήν Ίερά Μητρόπολη Μπραζαβίλ καί Γκαμπόν	15
Δύο νέες χειροτονίες στή Μητρόπολη Κατάνγκας Άπό τήν Ίερά Μητρόπολη Κατάνγκας	15
Ή διδαχή στή σύγχρονη πραγματικότητα τών Άρχαίων Έκκλησιών καί τών νεοφύτων εκκλησιαστικών κοινοτήτων στήν Άφρική † ό Καμερούν Γρηγόριος	16
Άγιος Άμφιλόχιος Μακρής Γεώργιος Κ. Σκουδρινούδης	24
Νομοκανονικά Παναγιώτης Ί. Μπούμης	26
Τό ραντεβού τών πέντε παρά πέντε άκριβώς † ό Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης Πρόδρομος	27
Τό Ταξίδι γιά τήν Τσικάπα... † ό Κανάγκας Θεοδόσιος	28
Δωρητές Ευάγγελος Δ. Ζουρδούμης	29

Έξώφυλλο - Όπισθόφυλλο:

Παιδιά έπιδεικνύουν μέ χαρά τά έργα τους στήν ίχνογραφία, μέσα στόν Ίερό Ναό τής Παναγίας τής Μυρτιδιώτισσας στό Ρουμπαάρε τής Νοτιοδυτικής Ουγκάντας. Ή μικρή στό κέντρο τής φωτογραφίας, ζωγράφισε τόν άπέριττο ξύλινο Ένοριακό Ναό τής Παναγίας, τόν όποιο παρουσιάζει ή φωτογραφία του όπισθόφυλλου.

Πάντα τά έθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Έτος ΔΗ΄, τεύχος 152, Όκτ. - Νοεμ. - Δεκ. 2019

Τριμηνιαίο ιεραποστολικό περιοδικό

ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεί μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς όρθόδοξες ιεραποστολικές προσπάθειες άνά τόν κόσμο.

* Ένημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα του κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα έθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ίδιοκτήτης: Άποστολική Διακονία τής Έκκλησίας τής Ελλάδος - Ιωάννου Γενναδίου 14 - Αθήνα 115 21.

Έκδότης - Διευθυντής: Ό Μητροπολίτης Φαναρίου κ. Άγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τής Άποστολικής Διακονίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, Ιασιού 1, 11521 Αθήνα.

Ίδρυτής: Ό Αρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Άλβανίας κ. Αναστάσιος, Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά έτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ύλης: Ευάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.

Σύνταξη - Επιμέλεια έκδόσεως: Γραφείο Έξωτερικής Ίεραποστολής τής Άποστολικής Διακονίας.

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τής Άποστολικής Διακονίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος.

Έπιστολές - Έμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Άποστολική Διακονία, Ιω. Γενναδίου 14 - Αθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.315-316. Fax: 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Έσωτερικό	€ 5
Κύπρου	€ 12
Ευρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσόν τής συνδρομής έχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν άποσκοπεί μόνο στήν κάλυψη τών έξόδων έκδόσεως του περιοδικού, άλλα καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ιεραποστολικής συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν έκδοση του περιοδικού. Άριθμός Λογαριασμού Έθνικής Τραπεζής: 146/558074-94. Παρακαλούμε θερμά, μετά άπό όποιαδήποτε κατάθεση, νά επικοινωνείτε πάντοτε μέ τό Γραφείο Έξωτερικής Ίεραποστολής.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρήστος Κωβαίος.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονέρι Άττικής

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (All Nations)

Year 38, No 152, Oct.-Nov.-Dec. 2019

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* **To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.**

* **To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21
Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΛΗΣΤΟ ΑΡ. ΑΣΕΙΑΣ 12007 ΚΕ.Μ.Π.Κ.Ρ.
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ ΟΙ 0556

